

SALGÓTARJÁN MEGYEI JOGÚ VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

2014. SZEPTEMBER 11.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata

3100 Salgótarján, Múzeum tér 1.
Telefon: +(32) 417-255/163
Honlap: www.salgotarjan.hu

A projektek az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósulnak meg.

SALGÓTARJÁN MEGYEI JOGÚ VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

ALÁÍRÓLAP

Megrendelő:	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata
Készítette:	Városfejlesztés Zrt.
Irányító tervező:	Bajnai László PhD
Tervezők:	Ernhöffer Mónika Flender Erika Vörös Szilvia
Közreműködött:	Akcióterv Kft. – Gergye Péter
Antiszegregációs Terv és szociológiai vizsgálatok, elemzések Salgótarján, valamint a Funkcionális Várostérségre	forProjekt Kft. – László Miklós, Balogi Anna
Kartogramok	GeoX Kft. (Antiszegregációs terv térképeit készítette)

2014. szeptember 11.

TARTALOMJEGYZÉK

SALGÓTARJÁN MEGYEI JOGÚ VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA.....	1
SALGÓTARJÁN MEGYEI JOGÚ VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ALÁÍRÓLAP ...	2
TARTALOMJEGYZÉK.....	3
1. Salgótarján jövőképe.....	4
1.1. Salgótarján 2030-ra szóló jövőképe és átfogó fejlesztési céljai a város társadalmára, gazdaságára és fizikai - táji, természeti és épített - környezetére vonatkozóan.....	4
1.2. Salgótarján jövőképe térségi szerepére vonatkozóan.....	8
1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése.....	8
2. Célok.....	11
2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata.....	11
2.1.1. A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata.....	11
2.1.2. A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata a településfejlesztési elvekkel.....	12
2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes városrészekre.....	15
3. Kiinduló adatok további tervezési feladatokhoz.....	19
3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása.....	19
3.1.1. Társadalmi, gazdasági adatok.....	19
3.1.2. Környezeti adatok.....	29
3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra.....	33
3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú fenntartható fejlesztésre.....	40

1. Salgótarján jövőképe

Salgótarján 2030-ra szóló hosszú távú jövőképe röviden összefoglalva:

SALGÓTARJÁN MEGÚJULÓ, VONZÓ KÖZÉPVÁROS, GAZDASÁGI ÉS KULTURÁLIS KÖZPONT A BUDAPEST KÖRÜLI, KÖZÉP - MAGYARORSZÁGI METROPOLISZ TÉRSÉG ÉSZAKKELETI KAPUJÁBAN

1.1. Salgótarján 2030-ra szóló jövőképe és átfogó fejlesztési céljai a város társadalmára, gazdaságára és fizikai - táji, természeti és épített - környezetére vonatkozóan

A) átfogó gazdaságfejlesztési cél:

DIVERZIFIKÁLT, DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, VIRÁGZÓ GAZDASÁG

Az integrált településfejlesztéssel 2030-ra valóra váltani kívánt jövőkép (vízió), mint az átfogó fejlesztési célok elérésével megvalósítható célállapot részletes leírása:

A Közép-Magyarországi Metropolisz Térség északkeleti kapuját képező megyei jogú város dinamikusan fejlődő gazdasága biztosítja a határon átnyúló, kétpólusú Salgótarján - Losonc térség magyarországi gazdasági központjának szerepét betöltő település és Funkcionális Várostérsége lakosságának biztos megélhetését és a fejlett magyarországi régiókének megfelelő színvonalú életkörülményeit.

A Salgótarján - Losonc tengelyen keresztül Salgótarján a kapocs szerepét tölti be a Közép-Magyarországi Metropolisz Térség és Közép-Szlovákia, valamint Dél-Lengyelország fejlett gazdasági központjai között.

Salgótarján Megyei Jogú Város a dinamikusan fejlődő határon átnyúló térség vonzó magyarországi nagyvárosaként, történelmileg kialakult gazdasági és közigazgatási súlyának megfelelően vezető szerepet tölt be a megyében, amit erősít a határon átnyúló térség oktatási, egészségügyi funkcióinak ellátásában, kulturális életében és közművelődésében, valamint piaci szolgáltatási szektorában betöltött vezető szerepe.

Salgótarján egyúttal a vonzáskörzetébe tartozó települések által alkotott Funkcionális Várostérség központja. Salgótarján Funkcionális Várostérsége Nógrád megye 25 települését foglalja magában, a Salgótarjáni kistérség 24 települését és a szomszédos Bátorfyerenyét. A Salgótarjáni kistérség települései a következők: Bárna, Cered, Egyházasgerge, Etes, Ipolytarnóc, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszi, Karancslapujtő, Karancsság, Kazár, Kishartyán, Litke, Mátraszele, Mihálygerge, Rákóczibánya, Ságújfalu, Salgótarján, Somoskőújfalu, Sóshartyán, Szalmatercs, Szilaspogony, Vizslás, Zabar.

A dinamikus gazdasági fejlődés motorja a több lábon álló helyi gazdaság, amelynek húzóereje a magas hozzáadott tartalmú termékeket előállító, versenyképes ipari és K+F+I tevékenység, amely a helyi ipar másik pillérét alkotó, tömegtermeléssel együtt magas fokú foglalkoztatást biztosít a város és térsége rendkívül összetett helyi társadalma számára, és a magasan kvalifikált, illetve a kreatív iparban tevékenykedő fiatalabb népesség Salgótarjánba települését is elősegíti.

A város gazdaságában kiépültek a beszállítói és klaszter típusú együttműködések, a hatékonyság és az innováció az egész termelési folyamatot átfogja.

A megújult Városközpont a határon átnyúló, több mint százezres lélekszámú térség vonzásközpontjaként a térség népessége és a turisták által egyaránt keresett szolgáltatásokat nyújt.

A városban működő tercier szektor biztosítja, közszféra fejlesztései és a magánszféra befektetései eredményeként, a városban folyó ipari és K+F+I tevékenység működtetéséhez és fejlődéséhez szükséges urbanizációs háttér szolgáltatásait.

Salgótarján Nógrád megye és a határon átnyúló Neogradiensis Eurorégió keleti részének ipari foglalkoztatási és munkaerő-piaci központja.

Kiépül és megerősödik Salgótarján szociális gazdasága.

A szolgáltatói jellegű, feladatait magas színvonalon ellátó önkormányzat és közszolgáltatási rendszer hatékonyan támogatja a város gazdasági, turisztikai és lakóhelyi felértékelődésének folyamatát.

A város turisztikai ágazatának bővülő bevételei tükrözik a kedvező térségi idegenforgalmi adottságok javuló kihasználását.

B) átfogó társadalmi fejlesztési cél:

TÁRSADALMI MEGÚJULÁS

Az integrált településfejlesztéssel 2030-ra valóra váltani kívánt jövőkép (vízió), mint az átfogó fejlesztési célok elérésével megvalósítható célállapot részletes leírása:

A város helyi gazdasága biztosítani tudja a város munkaképes korú, munkát vállalni akaró népességének foglalkoztatását a képzettségéhez illeszkedő munkakörben.

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, munkaképes korú népesség foglalkoztathatóságát megfelelő képzési, felzárkóztatási programok segítik elő a helyi gazdaság munkaerő keresletével összhangban.

A gazdaságfejlesztés és a társadalmi felzárkóztatási erőfeszítések eredményeként a munkanélküliség alacsony szintű, és a leszakadó társadalmi rétegek integrációja jól érzékelhető mértékben előrehaladt.

A fiatalok el tudnak helyezkedni a városban.

A felsőfokú tanulmányaikat más városban folytató fiataloknak a jelenleginél sokkal nagyobb hányada talál megélhetési lehetőséget a megyei jogú városban, és tér vissza Salgótarjánba.

A bölcsődei, óvodai ellátás, az általános és középiskolai képzés, a szakképzés mintaszerűen magas színvonalú Salgótarjánban. Ez az urbanizációs közszolgáltatási háttér jelentős mértékben elősegíti Salgótarján versenyképes pozícióját a városok között a munkahelyteremtő befektetésekért, versenyképes vállalkozások és magasan képzett munkavállalók letelepedéséért folyó versenyben.

A gazdasági és társadalmi fejlődés eredményeként a város migrációs mérlege pozitív, a születések éves száma meghaladja a halálozásokét.

A pozitív irányú demográfiai változások hatására megállt a népesség fogyása, elindult a népességszám emelkedése, és a képzetesebb népesség beáramlása révén megújul, összetételében javul a helyi társadalmi szerkezete.

Emelkedik a lakókörnyezetükre igényes, aktív és lokálpatrióta lakóközösségek aránya.

Erős a helyi lakosság civil öntudata, közösségi kontrollja, lokálpatriotizmusa és identitása, igényes környezetére.

A köz- és magánjavak folyamatos bővülése jellemzi Salgótarját, a város vállalkozásait, lakosságát és önkormányzatát.

A szociális háló erős, a támogatások színvonala magas, a területi és társadalmi egyenlőtlenségek csökkennek.

Sokszínű a kulturális, a közművelődési és a szabadidős programkínálat, amelyek megújult helyszíneken és kibővült közösségi terekben zajlanak.

Azok a fiatalok, akik felsőfokú tanulmányt nem folytatnak a város szakképző intézményeiben a helyi gazdaság munkaerő-piaci keresletének megfelelő piacképes tudáshoz, és megélhetést biztosító szakmákhoz jutnak, az összehangolt szociális és oktatási-nevelési intézkedéseknek köszönhetően az általános iskolákban megszűnt az iskolaelhagyás.

A város felsőfokú oktatási intézményeiben a város és tágabb térsége munkaerő-piaci keresletének megfelelő, piacképes tudást, és felsőfokú szakképzettséget nyújtó, országosan és a szomszédos határon túli területekről is keresett, mérnöki és pénzügyi-gazdasági képzés folyik.

Salgótarján Megyei Jogú Városban a közsféra által nyújtott színvonalas és sokrétű közszolgáltatások biztosítják az itt lakó népesség teljes körű alap- és középfokú ellátását, jó életfeltételeit.

C) átfogó fizikai fejlesztési cél:

MEGÚJULÓ VÁROSI SZÖVET, VONZÓ TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET

Az integrált településfejlesztéssel 2030-ra valóra váltani kívánt jövőkép (vízió), mint az átfogó fejlesztési célok elérésével megvalósítható célállapot részletes leírása:

A megújult városi szövet és települési környezet a megfelelő energiaellátás és a korszerű IKT infrastruktúra vonzó urbanizációs háttérrel és fizikai kereteket biztosít a befektetők számára az ipari, valamint a K+F+I és szolgáltatási tevékenységek fenntartásához és fejlesztéséhez.

A megújult városi szövet és települési környezet, valamint a jó minőségű, kényelmesen használható, parkolóhelyekkel jól ellátott, gazdaságosan üzemeltethető lakásállomány, a város hegyvidéki erdői, műemlékei és jó levegője vonzó urbanizációs háttérrel és fizikai kereteket biztosítanak a K+F+I tevékenységet végző, valamint a magas hozzáadott értéket előállító termelést irányító képzett szakembereknek a városban történő letelepedéséhez.

Salgótarján MJV-t vonzó befektetési célponttá teszi az ipari, a K+F+I és a szolgáltatási tevékenységek területén, hogy Budapestről egy órán belül elérhető (az M3 és a város közötti 2x2 sávost osztott pályás

főútnak valamint a felújított, villamosított 81-es számú vasúti fővonalnak köszönhetően) személygépkocsival és intercityvel egyaránt.

Salgótarján urbanizációs háttere és vonzó természeti környezete, a fejlett közúti és vasúti infrastruktúrákon keresztül Losonc, Közép- és Kelet-Szlovákia, valamint Dél-Lengyelország dinamikusan fejlődő gazdasági központjainak Budapestéhez hasonlóan könnyű elérhetősége vonzóvá teszi a várost a munkahelyeket teremtő befektetők és a betelepülő munkavállalók számára.

Salgótarjánt HÉV-ként működő integrált (villamosított) vasúti közösségi közlekedési rendszer kapcsolja össze Bátonyterenye, Pásztó és Hatvan városokkal, aminek a Funkcionális Városteréségen belüli szakasza a környező települések, a város közigazgatási határain belüli része pedig a hosszan elnyúló völgyváros városrészei viszonylatában biztosítja a lakosság és a munkaerő akadálytalan áramlását.

A magyarországi oldalon Somoskőújfalutól Hatvanig működő integrált (villamosított) vasúti közösségi közlekedési rendszerhez szlovákiai oldalon a Somoskőújfalu - Füleki - Losonc vonalon működő hasonló rendszer kapcsolódik összehangolt menetrenddel.

Az integrált (villamosított) vasúti közösségi közlekedési rendszer állomásaihoz a legkorszerűbb emissziós normáknak megfelelő autóbusszokkal üzemeltetett, a vasúti közlekedési rendszerrel összehangolt autóbusszos közösségi közlekedési rendszer kapcsolódik intermodális csomópontokkal, amely a távolabbi városrészeket kapcsolja a nagyon alacsony CO₂ kibocsátású integrált közösségi közlekedés rendszerébe.

A város jó levegőjű, zöldbe ágyazott, energia-hatékony, megújuló energiaforrások alkalmazásával gazdaságosan üzemeltethető lakótelepi és családi házas lakásállománya olyan kedvező urbanizációs kereteket biztosít, amelyek a salgótarjáni lakhatást vonzóvá teszik a már ott élők és a betelepülők számára.

A rendezett, jó állapotú, korszerű, energiatakarékos közvilágítással ellátott, barátságos és biztonságos, szép és kényelmesen használható közterületek és a modern építészet iskolateremtő alkotásai olyan vonzó, fenntartható és élhető városi környezetet jelentenek, amelyben a város lakói és az oda látogatók jól érzik magukat a klímaváltozás okozta, más városokban még jobban tapasztalható kedvezőtlen környezeti hatások mellett is.

A városközponti funkciók kiterjedtek, ami lehetőséget adott a városi szövet megújítására, és ennek révén funkcionálisan kiteljesedtek, térben kiterjedtek a városközpont egész területére a klasszikus belvárosi kereskedelmi és szolgáltatási funkciók.

Megújultak a Városközpont és tágabb térségének alulhasznosított területei, ahol megerősödtek a kereskedelmi, szolgáltatási és a lakóhelyi funkciók egyaránt.

A Belváros, amely a városlakók és a térségben élők találkozási helye, betölti funkcióját és elnyerte méltó környezetét.

Az iparosított technológiával épült lakóépületek, lakótelepek energetikailag teljesen megújult, alacsony rezsiű, személygépkocsi parkolóhelyekkel és zöldfelületekkel, valamint kereskedelmi és szolgáltatási funkciókkal a legkorszerűbb normáknak megfelelően, jól ellátott, esztétikus, egészséges és kényelmesen használható, jó minőségű városias lakókörnyezetet jelentenek, ami keresett lakóhely a

munkájukból élő fiatal és idősebb korosztályok, jól és kevésbé képzett társadalmi csoportok számára egyaránt.

A jó minőségű nagyvárosias (a mai lakótelepek) és kisvárosias lakóterületek, valamint a kertvárosok, továbbá a falusias lakóterületek lakókörnyezete Salgótarján vonzereje a be- illetve visszatelepülő jól képzett fiatalok, illetve középkorú, magasan kvalifikált szakemberek számára, akik élethelyzetüknek és családjuk igényeinek megfelelő, korszerű otthonokat találhatnak maguknak a megyeszékhely különböző városrészeiben.

A városszerkezet korrekciója révén javultak a belső kapcsolatok, egykori barnamezős területek szabadultak fel gazdaság- és városfejlesztési célokra egyaránt, amelyek fejlesztésének hatására a városban jobb élni, mint korábban volt.

A korábbi, területarányosan elvárható mértékű iparüzési adót nem termelő, területarányos mértékű foglalkoztatást nem biztosító, fizikailag pusztuló, és az értékes infrastruktúrákkal ellátott városi helyszíneket haszontalanul elfoglaló, alulhasznosított „rozsdás övezetek”, barna mezős területek túlnyomó része eltűnt. Helyükön az ipari területeken korszerű, piacképes termelést folytató ipari, gazdasági, K+F+I funkciókat ellátó létesítmények, a vegyes városközponti területeken odaillő szolgáltatási funkciójú, korszerű új, energia hatékony létesítmények épültek, illetve épülnek, amelyek területarányosan megfelelő mértékű munkahelyet biztosító és adót fizető vállalkozásoknak adnak helyet az egyes telektömbök megújult városi szövetében.

A város ellátása egészséges, jó minőségű ivóvízzel, nagyrészt a környéken termelt biztonságos élelmiszerekkel, a korszerű ipari technológiák működtetéséhez szükséges minőségű ipari vízzel hosszabb távra, fenntartható módon biztosított. Ez jelentős mértékű vonzerőt biztosít a piacképes gazdasági tevékenységek, vállalkozások és munkavállalók megtelepedéséhez.

A város már a 2014-20-as időszakban intenzíven megkezdte a városi szövet és a helyi társadalom alkalmazkodását a klímaváltozáshoz. Ezért annak hatásai itt jobban elviselhetőek, mint a tágabb térség más városaiban, és ez is jelentős mértékű vonzerőt biztosít a piacképes gazdasági tevékenységek, vállalkozások és jól képzett munkavállalók megtelepedéséhez.

1.2. Salgótarján jövőképe térségi szerepére vonatkozóan

SALGÓTARJÁN FUNKCIONÁLIS VÁROSTÉRSÉGÉNEK FOGLALKOZTATÁSI, SZOLGÁLTATÁSI, GAZDASÁGI, KULTURÁLIS, OKTATÁSI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI KÖZPONTJA, LOSONCCAL HATÁRON ÁTNYÚLÓ ÖSSZEFÜGGŐ VÁROSTÉRSÉGET ALKOT, AMELYNEK MAGYARORSZÁGI PÓLUSA.

1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése

Minden más emberi tevékenységhez hasonlóan a településfejlesztést is az adott tevékenységet végzők kultúrája vezérli, így a tevékenységet meghatározó konkrét településfejlesztési elvek hierarchikus rendszerének csúcán is azok a kultúránkat meghatározó, egyetemes értékekből származó alapelvek helyezkednek el, amelyek Salgótarján fejlesztését is vezérik.

A gyakorlati elvek hierarchiájának csúcán az EU 2020 stratégiájának fejlesztési célkitűzéseit meghatározó alapelv áll:

a társadalmi, gazdasági és környezeti szempontból fenntartható fejlődés előmozdításának elve.

A szorosan vett településfejlesztési szakmai módszertanból adódó elveket az Integrált Településfejlesztési Stratégia kidolgozásának módszertanára és alapvető településfejlesztési szakmai szempontjaira vonatkozó hatályos szakpolitikai útmutatást a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkársága által 2009. január 28-án kiadott "Városfejlesztési kézikönyv, Második, javított kiadás" című iránymutatása alapozza meg (a továbbiakban: Városfejlesztési kézikönyv), amelyre a BM által a megyei jogú városok számára az ITS készítéséhez kiadott útmutató is visszahivatkozik, mint módszertani alapidokumentumra.

A Városfejlesztési kézikönyv a városfejlesztés fogalmát az ITS készítése szempontjából az említett magasabb szintű elvekkel teljes összhangban az alábbi módon határozza meg.

"A jelen kézikönyv alkalmazása szempontjából a „városfejlesztés” a városi szövet egy új vagy megújult darabjának előállítását jelenti. Ezen belül a városi szövet egy megújult darabjának előállítását nevezi jelen kézikönyv „városrehabilitációnak”.

A városi szövet az épületek és az épületek által alkotott épített terek együttese, a helyi társadalom életének és működésének fizikai kerete – a városi élet anyagi hordozója. Az előzőekben értelmezett városi szövet és a város társadalmi és gazdasági élete összefüggő rendszert alkot, melynek elemei kölcsönösen hatással vannak egymásra és együttesen, összefüggésükben határozzák meg a városi élet minőségét és a város versenyképességét, attraktivitását.

A városfejlesztés és a városrehabilitáció keretében történő fizikai beavatkozások a városi szövet fizikai átalakítására irányulnak a városi élet fizikai feltételeinek javítása érdekében. A városfejlesztés eredményeinek eredményessége, különösen mind társadalmi, mind gazdasági értelemben vett fenntarthatósága érdekében a fizikai beavatkozások mellett, azokhoz szorosan kapcsolódva - az esetek döntő többségében a városi élet nem fizikai (társadalmi, gazdasági, kulturális, stb.) körülményeinek átalakítására irányuló tevékenységek megtervezésére és végrehajtására is szükség van.

Különösen igaz ez a városrehabilitációs célú beavatkozások esetén, ahol a fenti kölcsönhatások hosszú idő alatt kialakult rendszere következtében pusztán a fizikai körülmények megváltoztatása rendszerint csak részben vagy rosszabb hatásokkal eredményezi az életminőség és versenyképesség tényleges javulását."

A 2014-2020 időszakra vonatkozó tervezés olyan új programozási elvárásokat tartalmaz, amelyek alkalmazásával célvezérelt - és az integrált településfejlesztés fenti céljainak megvalósítására alkalmassá - válhat az eddigi eszköz-orientált és széttagolt, az uniós források felhasználásának kereteit meghatározó hazai programozási tevékenység.

A Tervezés 2020 során tipikusan a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elv érvényesül.

Az integrált településfejlesztés fenti céljainak megvalósítását elősegíti, hogy a Kormány döntése értelmében a 2014-2020 időszakban át kell térni a fejlesztések tervszerű megvalósítására, szemben a 2007-2013 időszak gyakorlatával, amikor a fejlesztési források allokációja eseti pályázatok útján történt és pontszerű, esetleges, egymást kölcsönösen nem erősítő, térben, funkcionálisan és ágazatok között nem összehangolt projektek megvalósítását idézte elő.

Az integrált településfejlesztési alapelvek az alábbiak:

- 1) A kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elveinek érvényesítése a településfejlesztésben,
- 2) egymást kölcsönösen erősítő, térben, funkcionálisan és ágazatok között történő összehangolás, integrált fejlesztés,
- 3) az integrált településfejlesztés meghatározó dimenziója a város épített városi szövetének és természeti környezetének megújítása és fejlesztése,
- 4) a város épített városi szövetének és természeti környezetének megújítása és fejlesztése annak érdekében történik, hogy a kiinduló állapotnál szebb, egészségesebb, kényelmesebben használható városi környezet jöjjön létre, ahol jobb élni, mint a korábbi állapotában,
- 5) a szabályozáson alapuló és az operatív városfejlesztési eszközök tervszerű, összehangolt alkalmazása a Településfejlesztési Konceptió és az Integrált településfejlesztési Stratégia megvalósítása során,
- 6) társadalmi, gazdasági, környezeti és fizikai fenntarthatóság és biztonság,
- 7) megvalósíthatóság,
- 8) tervszerű előkészítés és megvalósítás,
- 9) hatékonyság,
- 10) területi kiegyensúlyozottság,
- 11) a városközpont rehabilitációját és fejlesztését elő kell mozdítani annak érdekében, hogy kedvező adottságait ki lehessen használni Salgótarján társadalmi és gazdasági fejlődése érdekében. Ennek érdekében az Önkormányzatnak az operatív városfejlesztés eszközeivel is be kell avatkoznia, összehangolva a gazdaságfejlesztést és az innovációt, valamint az energetikai megújítást szolgáló fejlesztéspolitikai eszközökkel,
- 12) a barna mezős városi területek rehabilitációját elő kell mozdítani annak érdekében, hogy kedvező infrastrukturális adottságaikat és városszerkezeti pozíciójukat ki lehessen használni Salgótarján társadalmi és gazdasági fejlődése érdekében. Ennek érdekében az Önkormányzatnak az operatív városfejlesztés eszközeivel is be kell avatkoznia, összehangolva a gazdaságfejlesztést és az innovációt szolgáló fejlesztéspolitikai eszközökkel,
- 13) az iparosított technológiával épült lakótelepek rehabilitációját elő kell mozdítani annak érdekében, hogy kedvező adottságaikat ki lehessen használni Salgótarján társadalmi és gazdasági fejlődése érdekében. Ennek érdekében az Önkormányzatnak az operatív városfejlesztés eszközeivel is be kell avatkoznia, összehangolva a lakótelepek energetikai megújítását szolgáló fejlesztéspolitikai eszközökkel,
- 14) a fizikai és társadalmi szempontból hanyatló városi területek szociális rehabilitációját, a felújításra alkalmatlan telepek felszámolását elő kell mozdítani Salgótarján társadalmi és gazdasági fejlődése érdekében. Ennek érdekében az Önkormányzatnak az operatív városfejlesztés eszközeivel is be kell avatkoznia, összehangolva a társadalmi felzárkóztatást és integrációval, valamint a humán erőforrások fejlesztését szolgáló fejlesztéspolitikai és szociálpolitikai eszközökkel,
- 15) a város és funkcionális várostérsége, a városközpont és a városrészek közötti környezetkímélő közlekedés fejlesztése, valamint a térség központi nagyvárosi szerepből adódó gazdaságfejlesztési potenciál kihasználása, továbbá a közösségi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében elő kell mozdítani a Salgótarján központ térségi integrált kötött pályás közösségi közlekedési rendszer kialakítását,
- 16) szubszidiaritás, decentralizáció és koncentráció egyensúlya,
- 17) nyilvánosság és partnerség,
- 18) átláthatóság, monitoring,
- 19) az értékelés rendszeres visszacsatolása a stratégiai, szabályozási és operatív városfejlesztési tervekbe, és az említett tervek rendszeres aktualizálása.

2. Célok

2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata

2.1.1. A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata

2.1.2. A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata a településfejlesztési elvekkel

Átfogó cél	RÉSZCÉLOK	1. szakmai elv	2. szakmai elv	3. szakmai elv	4. szakmai elv	5. szakmai elv	6. szakmai elv	7. szakmai elv	8. szakmai elv	9. szakmai elv	10. szakmai elv	11. szakmai elv	12. szakmai elv	13. szakmai elv	14. szakmai elv	15. szakmai elv	16. szakmai elv	17. szakmai elv	18. szakmai elv	19. szakmai elv	FVT*		
DIVERZIFIKÁLT, DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, VIRÁGZÓ GAZDASÁG	Növekedő gazdaság																						
	Az ipar fejlesztése, új munkahelyek teremtése, a foglalkoztatás növelése új befektetésekkel, zöldmezős és barna mezős munkahelyteremtő beruházásokkal Salgótarján és Funkcionális Várostérsége gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében																						
	A kutatási - fejlesztési - innovációs (K+F+I) tevékenység fejlesztése																						
	A határon átnyúló vonzerőt biztosító városi szolgáltatások és kereskedelem fejlesztése új befektetésekkel a befektetők által megvalósítható fejlesztésekhez szükséges urbanizációs háttér megfelelő szintű szolgáltatásainak biztosítása, a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében																						
	A hagyományos gazdasági ágazatok fejlesztése, a Salgótarjánban jelen lévő gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontása a Szabad Vállalkozási Zóna adta lehetőségek kihasználásával a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében																						
	Salgótarján és határon átnyúló térsége turizmusának fejlesztése a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében																						
	A város és térsége biztonságos helyi élelmiszerrel történő ellátása és a Funkcionális Várostérség, illetve a tágabb vonzáskörzet jó minőségű mezőgazdasági termékeinek piaci pozicionálása																						

*FVT: Funkcionális Várostérség

Átfogó cél	RÉSZCÉLOK	1. szakmai elv	2. szakmai elv	3. szakmai elv	4. szakmai elv	5. szakmai elv	6. szakmai elv	7. szakmai elv	8. szakmai elv	9. szakmai elv	10. szakmai elv	11. szakmai elv	12. szakmai elv	13. szakmai elv	14. szakmai elv	15. szakmai elv	16. szakmai elv	17. szakmai elv	18. szakmai elv	19. szakmai elv	FVT*		
TÁRSADALMI MEGÚJULÁS	A természetes népszaporulat és a bevándorlás eredményeként egyaránt növekvő számú, gyarapodó népesség, az elöregedés megállítása																						
	A város és a Funkcionális Városteréség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű és tartósan munkanélküli népességének társadalmi - gazdasági integrációja, visszavezetése a munka világába																						
	Salgótarján és a Funkcionális Városteréség társadalmi kohéziójának erősítése																						
	A közszolgáltatások fejlesztése a nevelés, oktatás, egészségügy, kultúra, művelődés és sport területén, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlő eséllyel történő biztosítása																						
	A leszakadó társadalmi rétegekhez tartozó fiatalok társadalmi integrációja az állam és az önkormányzat által működtetett oktatási - nevelési, közművelődési, kulturális, sport, és egészségügyi közszolgáltatások eszköztárának célzott és összehangolt alkalmazásával																						
	Piacképes tudást biztosító egyetemi mérnöki és pénzügyi - gazdasági képzés Salgótarjánban																						
	Magasan képzett fiatal és középkorú népesség betelepítése Salgótarjánba kedvező munka- és lakhatási lehetőségek, élhető városi környezet és jó minőségű közszolgáltatások biztosításával																						

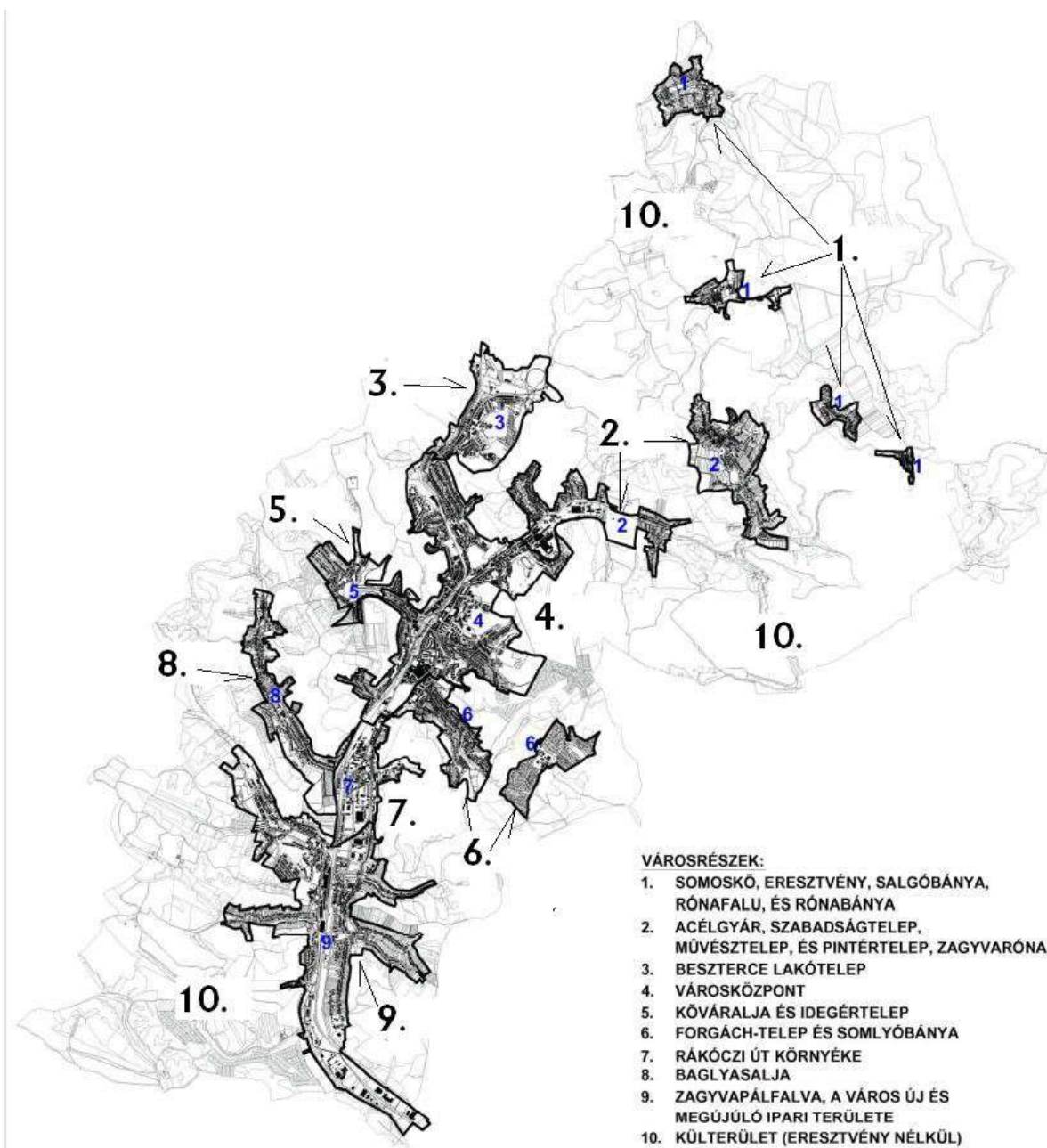
*FVT: Funkcionális Városteréség

Átfogó cél	RÉSZCÉLOK	1. szakmai elv	2. szakmai elv	3. szakmai elv	4. szakmai elv	5. szakmai elv	6. szakmai elv	7. szakmai elv	8. szakmai elv	9. szakmai elv	10. szakmai elv	11. szakmai elv	12. szakmai elv	13. szakmai elv	14. szakmai elv	15. szakmai elv	16. szakmai elv	17. szakmai elv	18. szakmai elv	19. szakmai elv	FVT*		
MEGÚJULÓ VÁROSI SZÖVET, VONZÓ TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET	A befektetők, valamint a Salgótarjánban élők, vállalkozók és munkát vállalók számára vonzó, szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása a gazdaságfejlesztés urbanizációs előfeltételeinek biztosítása érdekében																						
	A barna mezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációja																						
	A lakótelepek rehabilitációja strukturális és energetikai megújítása																						
	A szociális település rehabilitációt szükségessé tevő városi területek szociális rehabilitációja																						
	A városközpont funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, energetikai megújítása																						
	A kertvárosi városrészekben elmaradt fejlesztések pótlása, energetikai megújítása																						
	Salgótarján és a Funkcionális Várostérség, valamint a város tágabb térsége integrált, multimodális közösségi közlekedési rendszerének kialakítása																						

*FVT: Funkcionális Várostérség

2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes városrészekre

SALGÓTARJÁN VÁROSRESZEINEK LEHATÁROLÁSA

Átfogó cél	RÉSZCÉLOK	1. városrész	2. városrész	3. városrész	4. városrész	5. városrész v	6. városrész	7. városrész	8. városrész	9. városrész	10. városrész	FVT*	
		DIVERZIFIKÁLT, DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, VIRÁGZÓ GAZDASÁG	Növekedő gazdaság										
Az ipar fejlesztése, új munkahelyek teremtése, a foglalkoztatás növelése új befektetésekkel, zöldmezős és barna mezős munkahelyteremtő beruházásokkal Salgótarján és Funkcionális Városterése gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében													
A kutatási - fejlesztési - innovációs (K+F+I) tevékenység fejlesztése													
A határon átnyúló vonzerőt biztosító városi szolgáltatások és kereskedelem fejlesztése új befektetésekkel a befektetők által megvalósítható fejlesztésekhez szükséges urbanizációs háttér megfelelő szintű szolgáltatásainak biztosítása, a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében													
A hagyományos gazdasági ágazatok fejlesztése, a Salgótarjánban jelen lévő gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontása a Szabad Vállalkozási Zóna adta lehetőségek kihasználásával a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében													
Salgótarján és határon átnyúló térsége turizmusának fejlesztése a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében													
A város és térsége biztonságos helyi élelmiszerrel történő ellátása és a Funkcionális Városteréség, illetve a tágabb vonzáskörzet jó minőségű mezőgazdasági termékeinek piaci pozícionálása													

*FVT: Funkcionális Városteréség

Átfogó cél	RÉSZCÉLOK	1. városrész	2. városrész	3. városrész	4. városrész	5. városrész	6. városrész	7. városrész	8. városrész	9. városrész	10. városrész	FVT*	
TÁRSADALMI MEGÚJULÁS	A természetes népszaporulat és a bevándorlás eredményeként egyaránt növekvő számú, gyarapodó népesség, az előregedés megállítása												
	A város és a Funkcionális Városréség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű és tartósan munkanélküli népességének társadalmi - gazdasági integrációja, visszavezetése a munka világába												
	Salgótarján és a Funkcionális Városréség társadalmi kohéziójának erősítése												
	A közszolgáltatások fejlesztése a nevelés, oktatás, egészségügy, kultúra, művelődés és sport területén, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlő eséllyel történő biztosítása												
	A leszakadó társadalmi rétegekhez tartozó fiatalok társadalmi integrációja az állam és az önkormányzat által működtetett oktatási - nevelési, közművelődési, kulturális, sport, és egészségügyi közszolgáltatások eszköztárának célzott és összehangolt alkalmazásával												
	Piacképes tudást biztosító egyetemi mérnöki és pénzügyi - gazdasági képzés Salgótarjánban												
	Magasan képzett fiatal és középkorú népesség betelepítése Salgótarjánba kedvező munka- és lakhatási lehetőségek, élhető városi környezet és jó minőségű közszolgáltatások biztosításával												

*FVT: Funkcionális Városréség

Átfogó cél	RÉSZCÉLOK	1. városrész	2. városrész	3. városrész	4. városrész	5. városrész v	6. városrész	7. városrész	8. városrész	9. városrész	10. városrész	FVT*	
MEGÚJULÓ VÁROSI SZÖVET, VONZÓ TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET	A befektetők, valamint a Salgótarjánban élők, vállalkozók és munkát vállalók számára vonzó, szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása a gazdaságfejlesztés urbanizációs előfeltételeinek biztosítása érdekében												
	A barna mezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációja												
	A lakótelepek rehabilitációja strukturális és energetikai megújítása												
	A szociális település rehabilitációt szükségessé tevő városi területek szociális rehabilitációja												
	A városközpont funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, energetikai megújítása												
	A kertvárosi városrészekben elmaradt fejlesztések pótlása, energetikai megújítása												
	Salgótarján és a Funkcionális Városterység, valamint a város tágabb térsége integrált, multimodális közösségi közlekedési rendszerének kialakítása												

*FVT: Funkcionális Városterység

3. Kiinduló adatok további tervezési feladatokhoz

3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

3.1.1. Társadalmi, gazdasági adatok

Népesség

2011. október 1-jén a város lakónépessége 37,3 ezer fő volt. 2001-hez képest kevesebben éltek Salgótarjánban, mint az előző népszámlálás idején. A csökkenés mértéke ez utóbbi évtizedben meghaladta az országos és a Nógrád megyei átlagot is. Salgótarján a kisebb népsűrűségű megyei jogú városok közé tartozik. 2011. október 1-jén a városban egy négyzetkilométeren 370-en éltek, kevesebben, mint az előző népszámlálás idején. Salgótarján lakónépessége 2000 és 2011 között a kedvezőtlen természetes népmozgalmi folyamatok következtében 3320 fővel csökkent. A vizsgált időszakban 4248 gyermek született és 7568 személy hunyt el. Az elmúlt 12 év mindegyikében a halálozások száma magasabb volt az élveszületéseknél. A természetes népmozgalmi arányszámok alakulását jelentősen befolyásolja a korösszetétel.

A többi területhez képest Salgótarjánban magas az időskorúak és alacsony a gyermek- és aktív korúak aránya, ezáltal a város egészét tekintve viszonylag magas a halandóság és alacsony a termékenység.

A 2011. évi népszámlálás idején Salgótarján népességének 13,5%-a gyermekkorú, a város lakosainak átlagosan valamivel több, mint egynegyede (27,2%) időskorú (60 éves vagy annál idősebb) volt, ami a város elöregedését jelzi. Az aktív korúak aránya a lakosság 59 %-át adta. Az életkor szerinti összetétel és az elöregedés folyamata azonban nagyon eltérően oszlott meg az egyes városrészek és eltérő társadalmi státuszú népességi csoportok között.

A 14 év alatti fiatalok aránya a városrészek közül Baglyasalján (18,9%) és a 2. számú városrészben (Acélgyár – Szabadságtelep – Művészttelep – Pintértelep – Zagyvaróna) a legmagasabb (15,8%), amelyekben rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya a legmagasabb, mint ahogy a legmagasabbak közé tartozik a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya is az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (36,9% és 23,5%). A fiatalok aránya ennél csak a 7. hivatalosan szegregátumnak minősülő területen magasabb (19% és 35,3% szélső értékek mellett, átlagosan 27%), amelyekben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 62,6% és 81,7% között mozog.

Az elöregedés tekintetében szintén nagy eltérés van az egyes városrészek között. A 60 év feletti népesség legnagyobb arányban az elöregedő Városközpontban él (32%), amely a legnagyobb lakosságszámú (a teljes népesség 41,6%-ának otthont adó, 15515 lakónépesség számú) városrész, ahol a Beszterce lakótelep után a második legalacsonyabb szintű (9,9%) a legfeljebb általános iskolai végzettséggel, és a Kövávalja városrész után a második legmagasabb (22,6%) a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya. Az idős korosztály aránya Zagyvapálfalva, Ipari területen a legalacsonyabb (21,2%).

Az aktív korúak aránya szempontjából az átlag alatti a Városközpont városrész (56%) és Baglyasalja (53,5%) egyaránt, amely a legkedvezőtlenebb mutatóval rendelkezik. Az aktív korú népesség a Beszterce lakótelepen van jelen a legnagyobb arányban (63,1%).

A természetes népmozgalmi folyamatok mellett a kedvezőtlen társadalmi-gazdasági viszonyok következtében a vándorlás is csökkentette a népesség számát. 2000 és 2011 között minden évben többen vándoroltak el Salgótarjánból, mint ahányan odaköltöztek.

Salgótarjánban jelentős nőtöbbslet jellemző. 2011. október 1-jén a lakónépesség 54%-a nő, 46%-a férfi volt. Salgótarján korösszetételének változására is a fejlett társadalmak tendenciája jellemző, egyre nő az időskorúak és csökken a gyermekkorúak száma, ami egy öregedő és fogyó népesség képét vetíti előre.

Az eltartási mutatók is módosultak a népesség életkor szerinti összetételében bekövetkezett változások hatására. A gyermekek eltartottsági rátája 2001-ről 2011-re csökkent, az időseké emelkedett. Az öregedési folyamat hatását mutatja az öregedési index növekedése is, amely magasabb az országos és a megyei átlagnál is.

2011. október 1-jén Salgótarjánban 158 személy nem magyar és 113 fő magyar és más állampolgársággal rendelkezett. A nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv válaszok legalább egyike szerint 2353 fő a hazai nemzetiség valamelyikéhez (döntő többségük roma) és 266 fő más nemzetiséghez (arab, kínai, orosz, vietnámi, egyéb) tartozónak vallotta magát.

A 2001-es népszámláláshoz képest 2011-ben Salgótarjánban a háztartások száma és a magánháztartásokban élő személyeké csökkent. A nógrádi megyeszékhelyen a 2011. évi népszámlálás időpontjában 16 956 magánháztartást írtak össze. A salgótarjáni lakónépesség 98%-a magánháztartásokban, 1,8%-a intézeti háztartásban (kollégiumban, idősek otthonában, hajléktalan szálláson stb.) élő, illetve hajléktalan volt. 2011-ben Salgótarjánban az egy vagy több családot magukba foglaló családháztartások 61%-os arányt képviseltek az összes háztartáson belül, számuk kevesebb a 2001. évi népszámlálás adataihoz viszonyítva. Az egy családból álló háztartások adták a családháztartások 99%-át. A családháztartások száma visszaesett 2001-hez képest. A megyeszékhely összes háztartásából az ún. nem családháztartások aránya az előző népszámlálás időpontjához viszonyítva emelkedett, amit az egyedülállók és az egyéb összetételű háztartások növekvő száma eredményezett. A házasságkötési, családalapítási kor kitolódása, a szingli életforma terjedése, a férfiak magas halandósági aránya, a népesség öregedése következtében 2011-ben Salgótarjánban több egyedülállót regisztráltak, mint 2001-ben. A salgótarjáni egyszemélyes háztartás több mint felében csak időskorú személy élt. Ez az arány az előző népszámláláshoz képest magasabb.

A háztartások átlagos nagysága Nógrád megyében, a megyeszékhelyen, és országosan is mérséklődött. A nagyvárosok esetében a háztartások elaprózódása szembetűnőbb. Ennek hátterében részben a mérséklődő házasodási és gyermekvállalási kedv, valamint az időskorúak számának növekedése áll. A megyeszékhelyen és Nógrád megyében magasabb az országosnál azon háztartások aránya, ahol munkanélküli élt. 2011-ben Salgótarjánban a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya kiemelkedően magas (az előbbi az aktív korúakon belül 43,4%, az utóbbi 46,4%-os) volt, és a legkedvezőtlenebb mutatójú területek megegyeztek azokkal a fent említettekkel, amelyeket az alacsony iskolázottsági szint és az egészében előregedő városon belül a fiatal nagy arányú fiatal népesség jellemez.

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján Salgótarján népességének iskolázottsága 2001-hez képest javult. Növekedett a közép- és felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők népességben belüli aránya és egyre kisebb azok hányada, akik alacsony végzettséggel sem rendelkeztek.

A népesség szempontjából egyrészt olyan beavatkozásokra van szükség, amelyek elősegítik, hogy leálljon, majd ellenkezőjére forduljon a népesség csökkenése és elöregedése a város egésze, különösen a három egybefüggő városi területet alkotó magasabb társadalmi státuszú városrésze, a Városmark (4. városrész), a Beszterce lakótelep (3. városrész) és a Kővára (5. városrész) tekintetében. Másrészt olyan beavatkozások szükségesek, amelyek a leszakadó, illetve szegregált területeken élő fiatal népesség társadalmi beilleszkedését és felzárkóztatását elősegítik.

Annak érdekében, hogy a leszakadó, illetve szegregált területeken élő, folyamatosan a munkaerő piacra kerülő, növekvő számú fiatal népesség társadalmi integrációját és felzárkózását fenntartható módon biztosítani lehessen, munkahelyeket kell teremteni. Ha nem tudnak dolgozni és önálló egzisztenciát teremteni maguknak, minden más, a társadalmi beilleszkedésüket szociális beavatkozásokkal, művelődésük előmozdításával és szakmai ismereteik gyarapításával javítani igyekvő erőfeszítés is hiábavalónak fog bizonyulni utólag.

Másrészt látni kell, hogy az elöregedés folyamatai a legnagyobb mértékben éppen azt az összefüggő területet alkotó két városrészt veszélyeztetik, amelyek Salgótarján közigazgatási területén belül a település nagyvárosias, urbanizált jellegét biztosítják. Ezek a városrészek a Városmark (4. számú), és a Beszterce lakótelep (3. számú), amelyek összesen a lakosság több mint felének (52%-ának 19406 fő) adnak otthont. Ezek a településrészek azok, amelyek a megyeszékhely rangjára emelik a várost. A jelentős lakosságszám mellett itt találhatóak azok a piaci és közösségi szolgáltatások is, amelyek a megyeszékhelyi rangnak megfelelő urbanizációs háttérrel biztosítják a szolgáltatások szempontjából, és itt helyezkedik el az a nagyvárosi jellegű beépítés, ami a városi szövet építészeti és funkcionális kialakítása szempontjából biztosítja azt az urbanizációs háttérrel, aminek épségben történő megőrzése Salgótarján környezeti szempontból fenntartható fejlesztésének kulcskérdése. Az épített környezet szempontjából fenntartható fejlődés a társadalmi fenntarthatóság szempontjából értelmezhetlenné válik akkor, ha az elöregedés következtében egy település aktív korú népessége elfogy, illetve 50% közelébe csökken (a Városmark aktív korú népessége 56%, a 0-14 évesek aránya pedig 12%).

Ahhoz, hogy a fenntartható társadalmi, gazdasági fejlődés biztosításához szükséges közösségi terhek viselésére a saját értékteremtő tevékenysége révén alkalmas, aktív korú népességet lehessen az említett két városrészbe vonzani, és a 14 éves, illetve fiatalabb korosztály számát és arányát is növelni lehessen ezen keresztül, elengedhetetlen a meglévő munkahelyek megtartása, és nagy számú új munkahely teremtése Salgótarjánban.

Azoknak a kedvezőtlen társadalmi folyamatoknak a megállítása érdekében, amelyek a város leginkább urbanizált részeit, és azoknak a város népességszámának felét meghaladó számú lakosságát sújtják (elvándorlás és elöregedés) a szociális beavatkozások mellett abszolút prioritásként kell kezelni az új munkahelyek teremtéséhez és a meglévők megtartásához nélkülözhetetlen fizikai, műszaki, infrastrukturális előfeltételek megteremtését. A fizikai előfeltételek biztosítása során - amint azt Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata gazdaság-fejlesztési és befektetés-ösztönzési stratégiája is megfogalmazza - szükséges a salgótarjáni potenciális beruházási helyszínek erőltetett bővítése, illetve a belterületi barnamezős területek rehabilitációja.

Az említett fizikai előfeltételek csak a városi szövet jelentős mértékű átalakítását eredményező operatív városfejlesztéssel biztosíthatók, amelynek megalapozása a jelen koncepció és a ráépülő

Településszerkezeti Terv, valamint Integrált Településfejlesztési Stratégia és a megvalósítása érdekében kidolgozásra kerülő akcióterületi tervek, projektcsoportok feladata.

Foglalkoztatás

Salgótarjánban a népesség gazdasági aktivitás szerinti összetétele pozitív irányban változott a 2001-es és a 2011-es népszámlálás között. A gazdaságilag aktív népesség száma 18,6 ezerről 16,4 ezer főre csökkent, a népességen belüli részesedése 41%-ról 44%-ra növekedett. Az inaktív keresők hányada nem változott, az eltartottaké a mérséklődő születésszám következtében visszaesett. A gazdaságilag nem aktív népesség aránya Salgótarjánban a két utóbbi népszámlálás között kis mértékben csökkent. Salgótarjánban a 2011. évi népszámlálás a gazdaságilag aktív népesség aránya a 15–74 éves népességen belül 2 százalékponttal maradt el az országos átlagtól. Még nagyobb a különbség a foglalkoztatási arányban, az országos arány 6 százalékponttal magasabb.

A 2011-es adatokból számított munkanélküliségi ráta rávilágít a Nógrád megyei megyeszékhely egyik legsúlyosabb problémájára, a kiemelkedően magas munkanélküliségre. A gazdaságilag aktív népesség egyötöde munkanélküli volt 2011-ben, ez magasabb a megyei átlagnál és jelentősen meghaladta az országos munkanélküliségi rátát. Száz gazdaságilag aktívra 2011-ben Salgótarjánban 127 gazdaságilag nem aktív személy jutott.

Az intézményi munkaügyi adatok szerint 2011-ben Salgótarjánban az alkalmazásban állók száma 9511 fő volt, 57 fővel több az előző évinél. Salgótarján 1990 előtt jelentős ipari város volt, évtizedes hagyományokkal rendelkező nagy üzemekkel, mint az Acélgyár, a Síküveggyár, az Öblösüveggyár, a Salgótarjáni Vasöntőde és Tűzhelygyár, a Budapesti Rádiótechnikai Gyár kihelyezett üzeme, az Ötvözetgyár, a VEGYÉPSZER, az Üvegyapot, a Bányagépgyár, hogy csak a nagyobbakat említsük. A rendszerváltás utáni privatizáció, a megváltozott gazdasági környezet miatt az ipari vállalkozások egy része megszűnt vagy átalakult, az alkalmazásban állók jelentős hányada elvesztette munkahelyét és az újonnan létesülő ipari vállalkozások a korábnál kevesebb munkahelyet teremtettek. A gazdasági ágak közül még mindig az ipar a legnagyobb foglalkoztató, 2011-ben az alkalmazásban állók negyedének biztosított megélhetést. A szolgáltatási ágak közül az előző évhez képest a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosításban dolgozók aránya nőtt, ebben szerepet játszott a munkanélküliség enyhítésére bevezetett közfoglalkoztatás is. Jelentős még a humán-egészségügyi, szociális ellátás, a kereskedelem, gépjárműjavítás és az oktatás részaránya. Salgótarjánban 2011-ben az alkalmazásban állók közül többen dolgoztak a versenyszférában, mint a költségvetési szférában. Egy év alatt a versenyszférában alkalmazásban állók száma csökkent, a költségvetési szférában dolgozóké bővült. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai alapján Salgótarjánban 2011. december 20-án a nyilvántartott álláskeresők száma 3815 fő volt, 374 fővel kevesebb, mint az előző év azonos időpontjában és közel egyharmaddal több, mint 2000-ben.

A megyeszékhelyen a nyilvántartott álláskeresők 51%-a férfi, 49%-a nő volt 2011 decemberében, a 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők az összes álláskereső hattizedét adták. Ez utóbbi magasabb a Nógrád megyei és az országos aránynál. A nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlásában a középfokú végzettségűek azonos arányt képviseltek Salgótarjánban és Nógrád megyében, Salgótarjánban ugyanakkor alacsonyabb a legfeljebb általános iskolai és magasabb a felsőfokú végzettségűek hányada. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai alapján 2008 és 2011 között Salgótarjánban, Nógrád megyében, országosan egyaránt többszörösére növekedett a zárónapi üres álláshelyek száma. Az egy üres álláshelyre jutó nyilvántartott álláskeresők száma 2011 decemberében Salgótarjánban az országos átlag 3,5-szerese volt, de meghaladta a Nógrád megyei átlagot is.

Salgótarjánban az önkormányzati rövid időtartamú (napi 4 órás munkaidő) közfoglalkoztatás aránya az új bejelentett álláshelyek több mint felét adta. Az új munkahelyek 59%-a Salgótarjánban az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás, 11%-a az egészségügy, szociális ellátás gazdasági ágban keletkezett.

A nyilvántartott álláskeresők korcsoportos megoszlása mutatja, hogy Salgótarjánban 2004-hez viszonyítva a nyilvántartott álláskeresők között középső korosztályok (31–45 évesek) részesedése növekedett meg legnagyobb mértékben. Emellett a nyilvántartott álláskeresőkön belül az 56 éven felüliek aránya is magasabb volt 2011-ben, mint 2004-ben. A foglalkoztatottal nem rendelkező háztartások hányada 2001-hez képest emelkedett.

A gazdaságilag aktívak iskolai végzettség szerinti megoszlása kedvezőbb Salgótarjánban, mint Nógrád megyében, az érettségivel, valamint főiskolai, egyetemi végzettséggel rendelkezők aránya magasabb.

A férfiak születéskor várható átlagos élettartama alacsonyabb, mint a nőké, így a nyugdíjasok között a nők aránya az utóbbi évtizedekben folyamatosan emelkedett. Az inaktív keresők összetételét vizsgálva Salgótarjánban a felsőfokú végzettségűek hányada a férfiaknál magasabb. Az eltartottakon belül a nők részesedése fokozatosan mérséklődött Salgótarjánban. Az eltartottak többsége gyermek, így ebben az aktivitási csoportban nagyarányú az általános iskola 8. osztályát vagy annál kevesebbet végzetek részesedése.

Salgótarjánban a legnagyobb problémát az jelenti, hogy nincsen elég munkahely, nincsenek új befektetők, foglalkoztatók, elvéve létesülnek új munkahelyek. A város legnagyobb foglalkoztatóit, a gyárat már évekkel ezelőtt bezárták. A meglévő foglalkoztatók fejlesztési kapacitásai beszűkültek a válság hatására, emellett a támogatási szabályok is szigorodtak. A köztartozással rendelkező cégek pl. nem kaphatnak támogatást munkahelybővítésre, ez a kérelmek elutasításának legfőbb oka. Az Ipari Parkban létesült új munkahelyekre jellemzően összeszerelési munkára keresnek betanított munkaerőt. A fiatal szakképzett és magasán kvalifikált munkaerő jelentős része más városokba (pl. Hatvan), a fővárosba, illetve külföldre vándorol.

A város fejlesztése tekintetében társadalmi és gazdasági szempontból a legnagyobb kihívást a foglalkoztatottság alacsony szintje jelenti, ami a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők nagy számában és magas arányában mutatkozik meg, úgy hogy ezen belül még a nemek között is számottevő a különbség a férfiak javára.

Salgótarjánban a 2011-es népszámlálás idején a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők 65%-át adták a népességnek, ami azt jelzi, hogy a foglalkoztatás terén igen jelentős problémák vannak.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül Salgótarján egészét tekintve 43,4%, ami kirívóan súlyos foglalkoztatási problémát jelez. Az alacsony szintű foglalkoztatottság problémáját még jobban érzékelteti, hogy a 37262 lakónépesség számú városnak mindössze egyetlen olyan (3891 lakónépesség számú) városrésze van - a Beszterce lakótelep - ,amelyben a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül kisebb, mint 40% (35,6%). Az összesen 33371 lakónépesség számú, többi 8 városrész mindegyikében 40% felett van a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül. Közéjük tartozik a város egyik legmagasabb társadalmi státuszú része, a 15515 lakónépesség számú városközpont is. Ebben a városrészben a diplomások aránya a legmagasabbak, az alacsony szintű képzettséggel rendelkezők aránya a legalacsonyabbak közé tartozik, és a

legkevésbé sújtják az Antiszegregációs programban feltárt társadalmi problémák, ha az egyes városrészek adatait hasonlítjuk össze. Ez a súlyos foglalkoztatási probléma a város lakónépességének 90%-át érinti.

A foglalkoztatottság terén megmutatózó, kirívóan súlyos probléma tükröződik a háztartásokra vonatkozó statisztikai adatokban is. 2011-ben Salgótarjában a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 46,4% volt. A városon belül a legkedvezőbb helyzetben ebben a tekintetben is Beszterce lakótelep volt (35,8%). A városrészek majdnem felében - négy városrészben - továbbá a Külterületen a háztartások több, mint felében nem volt foglalkoztatott: 1. városrész (Somoskő – Eresztvény – Salgóbánya – Rónafalu - Rónabánya), 2. városrész (Acélgvár – Szabadságtelép – Művésztelép – Pintértelép – Zagyvaróna), 6. városrész (Forgách-telép – Somlyóbánya), 8. városrész (Baglyasalja). Az említett négy legproblematicusabb városrész és a külterület lakónépességének száma összesen 7646. Tehát a város lakónépességének 20,5%-a él olyan városrészben, ahol a háztartások több, mint felében nem volt foglalkoztatott 2011-ben.

A szegregátumokat tekintve még rosszabb a helyzet: a 7 lehatárolt területen 2011-ben a háztartások közel háromnegyedében (72,5%) nem volt foglalkoztatott családtag. A hivatalosan szegregátumnak minősülő területek lakónépesség száma összesen 2764 fő. Tehát a város lakónépességének 7,4%-a él olyan szegregátumban, ahol 2011-ben a háztartások közel háromnegyedében (72,5%) nem volt foglalkoztatott családtag.

A fenti adatokban megmutatózó súlyos foglalkoztatási probléma a népesség számának és összetételének alakulásával kapcsolatos, előző fejezetben jelzett kedvezőtlen folyamatokkal együtt azt jelenti, hogy a város fenntartható fejlesztésének a kulcsa fizikai, társadalmi és gazdasági szempontból, hosszú, közép- és rövidtávon egyaránt a helyi gazdaság fejlesztése, jelentős számú új munkahely létesítése és a meglévők megtartása.

Ezért a város fejlesztése során minden szükséges erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy új munkahelyeket lehessen teremteni, a meglévőket pedig meg lehessen tartani. Ennek érdekében a tisztán gazdaságfejlesztési és társadalomfejlesztési dimenzióban történő beavatkozások mellett abszolút prioritásként kell kezelni az új munkahelyek teremtéséhez és a meglévők megtartásához nélkülözhetetlen fizikai, műszaki, infrastrukturális előfeltételek megteremtését. A fizikai előfeltételek biztosítása során - amint azt Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata gazdaság-fejlesztési és befektetés-ösztönzési stratégiája is megfogalmazza - szükséges a salgótarjáni potenciális beruházási helyszínek erőltetett bővítése, illetve a belterületi barnamezős területek rehabilitációja.

Az említett fizikai előfeltételek csak a városi szövet jelentős mértékű átalakítását eredményező operatív városfejlesztéssel biztosíthatóak, amelynek megalapozása a jelen koncepció és a ráépülő Településszerkezeti Terv, valamint Integrált Településfejlesztési Stratégia és a megvalósítása érdekében kidolgozásra kerülő akcióterületi tervek, projektsomagok feladata.

Jövedelmi helyzet

Salgótarjában 2011-ben a 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozásoknál, létszámhatártól függetlenül a költségvetési szerveknél és a kijelölt nonprofit szervezeteknél a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 183 ezer forint volt, mely magasabb, mint egy évvel korábban. Az országos kereseti átlagtól a salgótarjáni 29 ezer forinttal maradt el, viszont a Nógrád megyeit közel 14

ezer forinttal meghaladta. A városban a költségvetési szférában magasabb volt az átlagkereset, mint a vállalkozásoknál.

Gazdasági áganként vizsgálva a havi bruttó átlagkereset összege jelentősen szóródott. Amíg a pénzügyi szolgáltatásban 374 ezer, addig az adminisztratív szolgáltatás területén 95 ezer forint volt a havi bruttó átlagkereset. 200 ezer forint felett alakult még a havi bruttó átlagkereset a közigazgatásban, az építőiparban, az energiaiparban és az ingatlanügyletek ágban. A többi gazdasági ágban 121 ezer és 200 ezer forint között szóródott. Az építőiparban kimutatott havi bruttó átlagkereset Salgótarjánban a megyeinél 106 ezer forinttal, az országosnál 92 ezer forinttal volt magasabb. A termelő szféra többi ágában ennek ellenkezője a jellemző, a megyeszékhelyi adatok alacsonyabbak.

A szolgáltatási szektor ágai közül az adminisztratív szolgáltatás kivételével az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete Salgótarjánban magasabb volt, mint a megyében. Speciális szolgáltatás, ellátás nincs minden településen, a nagyvárosokban koncentrálódik, ahol magasan képzett szakemberek dolgoznak. A havi bruttó átlagkereset az építőipar mellett az ingatlanügyletek, a közigazgatás, valamint az egészségügyi szolgáltatás területén kedvezőbben alakult a nógrádi megyeszékhelyen, mint országosan.

A népesség helyzetének és a változások irányainak fenti bemutatása láthatóvá tette, hogy a város lakossága folyamatosan csökken, aminek következtében a város magasabb státuszú részei előregednek. Ezzel párhuzamosan az alacsonyabb státuszú területeken egyre magasabb a gyerekek és a fiatalok aránya, amiből következik, hogy ha a jövőben nem fog drasztikusan nőni az alacsonyabb státuszú területekről elvándorlók aránya, akkor a magasabb státuszú népesség előregedésének és az alacsonyabb státuszú területeken a fiatalabb - tömeges munkahelyteremtés nélkül automatikusan a munkanélküliek számát gyarapító - népesség növekedésének eredőjeként a szegénység intenzifikálódásával kell számolni.

A szegénység további növekedésének a jelenlegi adottságokból és tendenciákból kirajzolódó - a közsféra tudatos és tervszerű beavatkozása elmaradása esetén nagy biztonsággal prognosztizálható - folyamata teljes mértékben ellentétben van a város társadalmi, gazdasági szempontból fenntartható fejlesztéséhez szükséges legelemibb előfeltételekkel.

Az elszegényedés fő oka, hogy megszűnt a korábbi nagy foglalkoztatók túlnyomó többsége, és alacsony a foglalkoztatottság. A foglalkoztatás növelése érdekében a tisztán gazdaságfejlesztési és társadalomfejlesztési dimenzióban történő beavatkozások mellett abszolút prioritásként kell kezelni az új munkahelyek teremtéséhez és a meglévők megtartásához nélkülözhetetlen fizikai, műszaki, infrastrukturális előfeltételek megteremtését. A fizikai előfeltételek biztosítása során - amint azt Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata gazdaság-fejlesztési és befektetés-ösztönzési stratégiája is megfogalmazza - szükséges a salgótarjáni potenciális beruházási helyszínek erőltetett bővítése, illetve a belterületi barnamezős területek rehabilitációja.

Az említett fizikai előfeltételek csak a városi szövet jelentős mértékű átalakítását eredményező operatív városfejlesztéssel biztosíthatóak, amelynek megalapozása a jelen koncepció és a ráépülő Településszerkezeti Terv, valamint Integrált Településfejlesztési Stratégia és a megvalósítása érdekében kidolgozásra kerülő akcióterületi tervek, projektcsomagok feladata.

Vállalkozások

A rendszerváltás előtti években Salgótarján hazánk iparvárosai közé tartozott, majd azt követően sorra szűntek meg a nagy gyárak, üzemek. 2011 végén a megyében nyilvántartott gazdasági szervezetek közel ötöde Salgótarjánban volt. Az 5091 bejegyzett szervezet 86%-a vállalkozás, 13%-a nonprofit szervezet, fennmaradó részük költségvetési és egyéb szervezet volt. A városban 2011-ben nyilvántartott regisztrált vállalkozások 53%-ának volt árbevétele, vagy foglalkoztatottja. A működő vállalkozások aránya magasabb, mint a megyében, országosan.

Budapest és Szlovákia közelsége, jó elérhetősége számos piaci lehetőséget kínál. A nógrádi megyeszékhelyen magas a vállalkozási kedv: míg a megye lakónépességének 18%-a élt a városban, addig a működő vállalkozások 26%-át tartották itt nyilván. A helyben működő vállalkozások érdembeli számban nem Salgótarjánban rendelkeznek székhellyel, ezért adataik a statisztikai kimutatásokban nem jelennek meg. Ezen vállalkozások közül említést érdemel például a Magyarországi Hangszórógyártó Kft., vagy a Mikropakk Kft., melyek éves helyben képződött árbevétele több milliárdos nagyságrendet képvisel. A vállalkozások száma az ezredfordulótól számítva változóan alakult. Összességében 2000 és 2011 között a szervezetek állománya fogyott. A visszaesés jelentősebb volt, mint a megyében, ugyanakkor országosan több vállalkozás működött 2011-ben, mint tizenegy évvel korábban. Salgótarjánban magasabb az egy km²-re jutó vállalkozások száma, mint országosan és a megyében.

2011-re a vállalkozások gazdálkodási forma szerinti összetétele kiegyenlítettebbé vált, annak következtében, hogy tizenegy év alatt a társas vállalkozások száma alig változott, az egyéniéké negyedével csökkent. Salgótarjánban a legtöbb működő társas vállalkozást korlátolt felelősségű társaságként jegyezték be. Számuk 2000-hez képest nőtt, így 2011-ben a társas vállalkozások több mint felét adták. A betéti társaságok száma 2000-hez viszonyítva visszaesett. Salgótarjánban 2011-ben 8 részvénytársaság működött, ezek a foglalkoztatásban és a gazdasági életben jelentős szerepet töltenek be, több mint harmaduk legalább 250 főt foglalkoztatott. Az egyéni vállalkozók közel fele főfoglalkozásuként végezte tevékenységét, a többiek mellékfoglalkozásuként, illetve nyugdíj mellett dolgozott.

A működő vállalkozásokat – a foglalkoztatottak létszáma alapján vizsgálva – minden területi egységben a mikrovállalkozások dominanciája jellemezte. A vállalkozások 97%-a 10 főnél kevesebbet foglalkoztatott. Ezzel párhuzamosan a 10–49 fős szervezetek aránya 2,7%, az 50–249 főseké 0,6%, a nagyvállalkozásoké 0,2% volt. Az elmúlt tizenegy évben a legalább 250 főt foglalkoztató vállalkozások száma Salgótarjánban 50%-kal fogyott. A középvállalkozások száma a megyeinél kisebb, de az országosnál nagyobb mértékben csökkent. 2000-hez képest a kisvállalkozások száma is mérséklődött. Főtevékenység alapján Salgótarjánban a szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások többsége érvényesült. Közöttük a legmeghatározóbb a kereskedelem. Számuk 2000 óta fogyott. A másik jelentős ág a tudományos és műszaki tevékenység, melynek aránya meghaladta a megyei és az országos értéket. Az alkalmazásban állók közel negyedét jegyző iparba a vállalkozások 7,2%-a tartozott. Az ipari szervezetek 95%-a feldolgozóipari tevékenységet folytatott. Az építőipari vállalkozások száma tizenegy év alatt a megyei átlagnál nagyobb mértékben csökkent, országosan több vállalkozás működött ebben a gazdasági ágban. A működő vállalkozások legkisebb ágát a mezőgazdasággal foglalkozók alkották. Arányuk a tizenegy évvel korábbival közel azonosan alakult, de jóval kisebb volt, mint a megyében vagy országosan.

Az 1996-os területfejlesztési és területrendezési törvény után lendületesebbé váltak a befektetések, melyek egyik fő célja a külföldi és belföldi piacokon is jól értékesíthető termékek előállítására volt. Nógrád megyében 2009-től évről-évre egyre több a külföldi érdekeltséggel működő vállalkozások száma. Salgótarjánban 2011-ben 25 külföldi érdekeltségű vállalkozás tevékenykedett. Hattizedük kizárólag külföldi, 12%-uk többségében külföldi, és 28%-uk többségében belföldi érdekeltségű volt. A salgótarjáni székhelyű, részben vagy egészében külföldi tulajdonban lévő vállalkozások több, mint fele az iparban, építőiparban működött. Ezen belül 71%-uk a feldolgozóipar területén tevékenykedett. A külföldi érdekeltségű vállalkozások 44%-a a szolgáltatás területén működött.

Ki kell emelni azt a gazdaságfejlesztési és munkahely teremtési szempontból rendkívül kedvező tény, hogy Salgótarján (és Bátorfyerénye) teljes kistérsége bekerült a magyarországi szabad vállalkozási zónák közé, és élvezzi a rá vonatkozó kedvezményeket. Ennek a jövőbeli gazdaságfejlesztési projekteknek fontos hozadéka lehet.

Főbb gazdasági ágazatok jellemzői

Salgótarján gazdasági életében az elmúlt másfél évszázad folyamán az ipar jelentős szerepet töltött be. A város fejlődését a környezetéből való kiemelkedését az iparnak köszönhetjük. A XIX. század közepén barnaköszet találtak a településen, beindult a bányászat, majd az erre épülő ipar. Az 1860-as évek végén megalakult az akkori idők egyik legnagyobb társasága, a Salgótarjáni Kőszénbánya R.T. Az 1880-as évek elején jött létre a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R.T. Ez akkoriban az ország második legnagyobb vasfinomító vállalata volt. A bányászat és a vasgyártás mellett az üvegyártás is meghonosodott Salgótarjánban. A település híres volt az itt gyártott tűzhelyekről. A városban a nehézipar nagyaránya volt a meghatározó. A bányászat már az 1970-es években megszűnt a gazdaságtalan kitermelés következtében. A rendszerváltást követő időszakot a településre jellemző hagyományos nehézipar válságként élte meg, több jelentős üzem megszüntette termelését. Az elmúlt két évtized folyamán elsősorban a külföldi tőke megjelenése következtében a város ipari szerkezete jelentősen megváltozott. Salgótarjánban 2011 végén 169 vállalkozás végzett ipari tevékenységet. Számuk az ezredfordulóhoz képest 43%-kal csökkent. A visszaesés mértéke jelentősebb volt az országos és a megyei átlagnál is. Annak ellenére, hogy Salgótarján jelentős ipari hagyományokkal rendelkezik, az ipari vállalkozások aránya viszonylag alacsony. A városban az országos és a megyei átlaghoz képest magasabb az iparban a vállalkozásűrűség. Az ipari termelés általában tőke- és munkaerő-igényes, vállalkozásai között gyakrabban fordulnak elő nagyobb létszámú szervezetek, mint más ágazatokban. Salgótarjánban 2011 végén az ipari vállalkozások 95%-a a feldolgozóiparban tevékenykedett. A feldolgozóipari szervezetek között az egyéb tevékenységet végzők fordultak elő legnagyobb arányban. A feldolgozóipari vállalkozások legnagyobb hányada a fémalapanyag és fémfeldolgozási gyártás területén működött, őket követték a fa-, papír- és nyomdaipari tevékenységet folytató vállalkozások, majd a gumi-, műanyag- és nemfém ásványi terméket gyártók. Jelentős még az élelmiszeripar részesedése is. A megyében folyó ipari tevékenység jelentős része Salgótarjánban összpontosul. A produktum és a foglalkoztatás szempontjából kiemelkedik a gépipar. A salgótarjáni gépipari szervezetek tevékenysége erősen exportorientált. A Salgótarjánban működő ipari park területe 65 hektár. A park infrastrukturális fejlesztése zöldmezős területen indult, teljeskörű közművesítése – ivóvíz-, csapadékvíz-, szennyvíz-, gázhálózat, elektromos energia, közvilágítás, úthálózat, járda – 1999 és 2001 között valósult meg. Az infrastrukturális fejlesztés elindításával a város célja az volt, hogy elősegítse a térség felzárkózását, a tőkebevonást, az iparfejlesztést, az innovációt, valamint a munkahelyteremtést. A park területén 2001-ben elkészült a Szolgáltató és Inkubátorház. A park területén működő vállalkozások többek között autóalkatrész-gyártással, síkűveg feldolgozással, nyomdaipari tevékenységgel, motorgyártással, bútorgyártással foglalkoznak.

Az építőipar teljesítményének alakulását a gazdasági folyamatokkal összefüggésben kialakuló kereslet nagymértékben meghatározza. A rendszerváltást követő időszak erősen megrengette az akkori építőipari struktúrát. A korábbi nagyméretű szervezetek felszámolásra kerültek, helyettük nagyszámú, lényegesen kisebb egységek jöttek létre az egész országban. Salgótarjánban 2011 végén 176 építőipari vállalkozás volt. Az építőipari vállalkozássűrűség a városban magasabb volt, mint a megyében és országosan. 2011 végén Salgótarjánban kevesebb építőipari vállalkozás működött, mint 2000-ben. A vállalkozások több mint fele társas formában működött a nógrádi megyeszékhelyen. Az építőipari vállalkozások között a kislétszámot foglalkoztatók a meghatározók.

Salgótarján turisztikai vonzereje nem mondható jelentősnek, azonban a megye települései közül itt a legmagasabb a szálláshelyek vendégforgalma. A kereskedelmi szálláshelyek közül a szállodák rendelkeztek a legnagyobb fogadóképességgel. A szállodák mellett kemping, üdülőház, közösségi szálláshely és panzió bővítette Salgótarján szálláshely kínálatát. A városban szűk a kereskedelmi szállástípusok palettája. Mivel Salgótarjánban a szállástípusok választéka szegényesnek mondható, így a szállodák élveznek elsőbbséget a vendégek körében, azonban Salgótarján belvárosában nincsen olyan minőségi szálláshely (3 vagy 4 csillagos), ahol a megyeszékhelyre látogató üzleti és egyéb vendégek megszállhatnának. Az üzleti szálláshely-fejlesztést az Európai Unió 2014-2020 közötti periódusban nem kívánja támogatni, ezért fontos, hogy közös fellépéssel ezt a tényt Nógrád megye és Salgótarján MJV vezetése jelezze, és kérje a helyzet orvoslását az országos döntéshozatal fórumain. A vendégkör és a vendégéjszakák száma is drasztikusan visszaesett tizenegy év alatt. Salgótarjánban a belföldi turizmus a meghatározó. Salgótarjánban az egyéb szálláshelyi tevékenységet végzők száma a tizenegy év alatt ötten bővült, illetve a férőhelyek száma több mint kétszeresére emelkedett, miközben a vendégforgalom nőtt. Mindezek ellenére kevesebb ideig maradtak a vendégek. Az egyéb szálláshelyek iránt a külföldiek érdeklődése alacsony.

Magyarországon Salgótarján az egyetlen megyeszékhely, ahol nincsen pláza típusú bevásárló központ. Salgótarján fejlett kiskereskedelmi üzlethálózattal és vendéglátóipari egységekkel rendelkezett, 2011 végén tízezer lakosra 213 kiskereskedelmi üzlet és 68 vendéglátóhely jutott. A külföldi és hazai üzlethálózatok, bevásárlóközpontok térhódítása főleg a nagyobb városokban nyilvánult meg, ahol az egész család számára kényelmes vásárlási környezet biztosított. Az átalakulás mellett a gazdasági válság is szerepet játszott az üzletek számának csökkenésében, a boltbezárásokban. Salgótarjánban az üzletek 27%-át az élelmiszer jellegű üzletek és áruházak, illetve az élelmiszer szaküzletek együttesen, 19%-át az egyéb iparcikk üzletek, valamint 15%-át a textil-, ruházati, lábbeli-, bőráruszaküzletek összessége alkotta. A salgótarjáni vendéglátóhelyek száma évenkénti hullámlás mellett csökkenő tendenciát mutatott. A megyeszékhelyen a vendéglátó egységek több, mint felét az éttermek, büfék, illetve cukrászdák adták. A vendéglátóhelyek 35%-a italüzletként és zenés szórakozóhelyként működött a városban.

Kutatás-fejlesztés

A hivatalos statisztikai adatok szintjén a tudományos kutatás-fejlesztés súlya nem számottevő Nógrád megyében, így Salgótarjánban sem. Ez egyrészt annak a következménye, hogy Nógrád az egyedüli a megyék között, ahol nincs felsőoktatási kutatóhely, mivel a megyében és a megyeszékhelyen nem működik jelenleg semmilyen felsőfokú oktatási intézmény, továbbá nincs a térségben állami kutató kapacitás és intézmény sem.

Másrészt ez a helyzet abból is következik, hogy a K+F szolgáltatások nyújtása különleges szakértelmet, valamint iparági és szakértői beágyazottságot feltételez. A tevékenység egyértelműen a fejlett országok legfejlettebb, leginnovatívabb városait, térségeit jellemzi. Míg egyes gyártási feladatok kiszervezése a

sikeres vállalatok rendes működési modelljének része, a K+F, vagy innovációval együtt a K+F+I tevékenység – mint a jövőbeni versenyképesség záloga – a gazdasági szereplők féltett kincse. Ennek megfelelően spontán kialakulására ott lehet biztosan számítani, ahol már dübörög a versenyképes ipari tevékenység.

Salgótarján azonban elmondhatja magáról, hogy relatív kis lakossága és felsőoktatási intézmény nélkül - a városban folyó korábbi, nagyon jelentős volumenű ipari tevékenység visszaesése ellenére is - magáénak tudhat jelentős eredményeket felmutatni képes vállalkozásokat K+F területen mind az autópár (Trigon Kft), mind pedig az üvegipar (Salgglas Kft) területén¹. 2011-ben ennek köszönhetően a 11 megyei kutatóhelyből több mint a fele, 7 működött Salgótarjánban. Az egyedi, szigetszerű működés azonban nehezen tartható fenn hosszú távon². Ezért is nagyon fontos, hogy a város újraparositása beinduljon, és új munkahelyek teremtésével fellendüljön Salgótarján ipari termelése.

Lakáshelyzet

Az ezredforduló utáni években (az országos folyamatoktól eltérően) Salgótarján lakásállománya 2007-ig változó ütemben bővült, 2007-ben csökkent. Az ezt követő két évben nőtt, majd 2010 és 2011-ben fogyott a lakásállomány. A lakásállomány csökkenése kapcsán fontos tény, hogy a városban megindult a kolónia lakások felszámolása. A 2011. évi népszámlálás időpontjában a város lakásállománya 18 105 volt. Az összeírt lakásállomány kevesebb, mint az előző népszámlálás időpontjában. A 2011. évi lakásállomány kilenczede lakott volt. A lakások hányada mind a megyeit, mind az országost meghaladta. A lakások fő falazóanyaga a téglá, kő, kézi falazóelem. A közép- vagy nagyblokk, öntött betonzól épült lakások adták a lakott lakások 38%-át, ami jelentősen meghaladta a megyei és az országos hányadot is. A panellakások részesedése a lakott lakásokból a megyei átlagtól nagyobb volt, de jelentősen kisebb, mint országosan. 2001 óta a tulajdoni jelleg és a lakáshasználati jogcím szerinti összetételben nem történt lényeges változás. A magánszemélyek tulajdonában lévő lakások hányada Salgótarjánban alacsonyabb, mint országosan, az önkormányzatok tulajdonát képezőké viszont itt a legmagasabb. Az önkormányzati tulajdonú lakások 98%-át bérlők lakták, 88%-ukra az 50 m² alatti alapterület a jellemző. Felszereltségüket tekintve az önkormányzati tulajdonú lakások hálózati vízvezetékkel, illetve közcsatornával való ellátottsága jelentősen elmaradt a Salgótarján összes lakására és a többi terület önkormányzati lakásaira jellemző átlagtól is. 2001–2011 között a Salgótarjánban élő népesség folyamatos fogyása jelentősebb volt, mint a lakásállományé, ezért a laksűrűség számottevően csökkent az ezredforduló óta. Az előző népszámláláshoz képest nőtt azon lakások száma, amelyekben nem laknak. A városban kizárólag a lakosság és a vállalkozások építettek lakásokat. Ezzel párhuzamosan az építés célja is meghatározott: a városban és a megyében is a saját használatra készült lakások nagyobb hányada a jellemző, míg országosan értékesítés céljából is építettek lakásokat. 2011-ben Salgótarjánban minden lakás családi házas formában épült. 2000 és 2011 között összesen 227 lakás szűnt meg a városban. A város lakásállományának viszonylag idős korszerkezete miatt a megszűnés oka minden esetben az avulás volt.

3.1.2. Környezeti adatok

Salgótarján, a város természetföldrajzi adottságai, és várossá válásának, majd városi fejlődésének történelmi folyamatai következtében, a Tarján - patak völgyének mélyén észak - déli irányban futó főútvonal és vasútvonal mentén több, mint 10 km hosszan elnyúló völgyváros, amely a kereszt irányú

¹ Salgótarján Megyei Jogú Város gazdaság-fejlesztési és befektetés-ösztönzési stratégiája

² U.o.

völgyekbe hosszan benyúló városrészekkel és a hegyvidék erdőiben szigetszerűen úszó településrészekkel alkot egy közigazgatási egységet.

A patak mentén és a keresztirányú völgyekben húzódó központi várostest maga is több régebbi község, illetve ipartelep összenövésével, egyesítésével alakult ki, amint azt elnevezések is jelzik, a szigetszerű településrészek pedig különálló községek vagy bányatelepek voltak.

A város beépítésre szánt részeit erdők vagy a területi tervekben erdősítésre javasolt területek veszik körül, amelyek a térbeli növekedést eleve akadályozó domborzati viszonyokhoz adódva véglegesen megakadályozzák a beépítésre szánt területek jelentősebb méretű számottevő mértékű növelését. Az említett fizikai korlátokat a lezárt bányaterületek egészítik ki.

A fizikai korlátok közé szorított város a belterületének nagyságát csak erősen korlátozott mértékben tudja növelni, és a bővítésre elvileg alkalmas területek felhasználása lehetséges rendeltetés szempontjából szintén behatárolt.

A természeti kényszerek közepette, történelmileg kialakult, a városközponttól nagy távolságra eső szigetszerű településrészekkel kiegészülő, hosszan elnyúló lineáris városszerkezet távol esik a környezeti fenntarthatóság szempontjából optimálisnak tartott kompakt város fogalmától: szerkezete eleve jelentős távolságok mindennapos leküzdésére, nagyfokú mobilitásra kényszeríti lakóit. A városon belüli tömeges közlekedési igények kielégítésére jelenleg szinte kizárólag környezetszennyező gépjárművek szolgálnak a közösségi és az egyéni közlekedésben, valamint az áru- és teherforgalomban egyaránt. Ez a helyzet a mobilitási szükségletekből fakadó kényszerű energiapazarlás mellett a belsőégésű motorokkal hajtott gépjárművekkel történő közlekedés intenzitása miatt a kompakt városokhoz képest nagymértékű CO₂ többlet kibocsátással is jár, aminek a városokban a közlekedés és a fűtés a legfőbb okozója. A városfejlesztés és a gazdaságfejlesztés célkitűzéseinek valóra válása azt jelenti, hogy a növekvő számú, jobb anyagi helyzetű népesség mobilitása a városon belül még intenzívebb, a gépjármű-közlekedésből származó CO₂ többlet kibocsátás még nagyobb lesz.

A völgybe szorított város kialakulását eredményező urbanizációs folyamat a hasonló helyzetű európai városokkal megegyező módon, a XIX. század végének és a XX. első felének szellemében zajlott, amit nem a környezet iránti érzékenység jellemzett. Nem is jellemezhetett, mert mai környezetvédelmi fogalmaink és szempontjaink a legutóbbi fél évszázad folyamán alakultak ki lépésről lépésre. A XX. század első felének ipari fejlődését a II. világháború utáni korszak - környezeti szempontból hasonló logikájú - fejlesztései követték. Az említett adottságokból következően a mai barna mezős, alulhasznosított ipari, közlekedési, illetve heterogén területek kialakulásakor fel sem merültek a városfejlesztési tevékenység egészét átfogó környezeti fenntarthatósági és ehhez kapcsolódó ingatlangazdálkodási szempontok. Ha ma az eredetileg kialakult módon funkcionálnának ezek a területek, jelentős részüket akkor is pazarló területhasználat jellemezné környezeti szempontból. A strukturális gazdasági válsággal és a rendszerváltással alulhasznosítottá vagy felhagyottá vált területek nagy részén így még szembetűnőbb az értékes városi területeket elpazarló jelenlegi területhasználat. A város közepén fekvő alulhasznosított és felhagyott területek formájában történő pazarlás másik oldala a hiány: fizikailag nincsenek területek az új munkahelyteremtő beruházásokhoz. Ez az állapot egy egyébként viszonylag kedvező társadalmi - gazdasági helyzetű város esetében is nagy kockázatot jelentene a fenntartható fejlődés szempontjából. A végleges társadalmi - gazdasági leszakadással közvetlenül fenyegetett Salgótarján esetében azonban a barna mezős területek már nem elvi kockázatot, hanem gyakorlati és közvetlen akadályt jelentenek a leszakadás megállítására és a fenntartható fejlődés beindítására szempontjából. Ezért minden erőfeszítést meg kell tenni, hogy a városi szövetből el lehessen tüntetni a barna mezős rehabilitációra váró területek foltjait, és a helyükön olyan városi szövetet lehessen kialakítani, amelynek épített, fizikai keretei között a terület nagyságával és

pozíciójával arányos hozadékú értékteremtő gazdasági tevékenység, és ennek megfelelő létszámú munkavállaló foglalkoztatása folyik, életképes gazdasági tevékenység keretében.

A fentiekből összességében az alábbi következtetések adódnak a városrendezési szabályozás továbbfejlesztése és az integrált településfejlesztési stratégia szempontjából.

1. A központi várostestben nem foglalhatják a helyet felhagyott vagy alulhasznosított területek, amelyek a közszféra, illetve a magánszféra fejlesztései eredményeként hasznos funkciót tölthetnének be, értékteremtő tevékenységeknek adhatnának helyet, amiből a városnak adóbevételei, a lakosságnak pedig munkahelyei lennének. A konfliktustérképen látható, hogy a központi várostest igen nagyméretű és arányú részét barna mezős rehabilitációra váró területek foglalják el. A barna mezős területek ilyen mérete és aránya a városon belül akkor is súlyos problémát és kihívást jelentene, ha egy kompakt városban fordulna elő. Salgótarján esetében azonban nem erről van szó, hanem az ellenkezőjéről: a környezeti fenntarthatóság szempontjából kedvezőtlen alakú és szerkezetű város belső részeinek többségét foglalják el a barna mezős területek. Fennmaradásuk önmagában kockázatot jelent a fenntartható városfejlesztés szempontjából, mivel eleve a szétterülés irányába kényszeríti a város fejlődését a gazdasági fellendülés esetén is, ha a közszféra nem avatkozik be. A gazdaság piaci szereplői ugyanis nem fognak maguktól belevágni egy többletköltségekkel és beláthatatlan, számukra üzleti szempontból kezelhetetlen, környezeti kárelhárítási kockázatokkal járó beruházásba, amíg a városban - vagy máshol - találnak maguknak szokásos feltételekkel megvalósítható beruházási lehetőséget. A probléma másik része azonban az, hogy a városban ilyen területeket csak korlátozott mértékben találhatnak a város térbeli növekedésének fent említett fizikai és szabályozási korlátai miatt. Az adottságok miatt a potenciális zöld mezős területek esetében is szükségesek lehetnek bizonyos kompromisszumok, amelyeket azonban meg kell kötni, mert ezek kezelése még mindig sokkal egyszerűbb és gazdaságosabb, mint a legegyszerűbb barna mezős rehabilitáció megvalósítása. Mivel a barna mezős rehabilitációra váró alulhasznosított területek a város legértékesebb, és hasonló kedvező városszerkezeti adottságokkal újra elő nem állítható területeit foglalják el, a konfliktustérképen ábrázolt barna mezős területek a gazdaság fejlődését elősegítő hasznosításának megoldására feltétlen és sürgősen megoldást kell találni, különben alapjaiban akadályozzák a város fejlődését.

2. A város szerkezetének következtében kialakult közlekedési kényszerpályákon robbanómotorral meghajtott közlekedési eszközökkel zajló forgalom következtében jelentkező CO₂ kibocsátás eleve sokkal nagyobb, mint ha ugyanez a népesség egy jóval kompaktabb városban élne. A meglévő és megváltoztathatatlan szerkezeti adottságok mellett, a közlekedésből származó CO₂ kibocsátás csökkentésére tartósan és számottevő mértékben csak az adhat lehetőséget, ha a személygépkocsi egyéni közlekedéssel szemben előtérbe kerül a közösségi, azon belül a kötöttpályás közlekedési rendszer, amellyel nagyobb számú népesség szállítható gazdaságosan, a lineáris város főtengegyében húzódó meglévő vasútvonalon, mint autóbusszal, és ezen belül is a vontatást elektromos meghajtású mozdony végzi, nem pedig robbanómotoros.

Ez az összefüggés rávilágít a térségi integrált kötöttpályás közösségi közlekedési rendszer és a vele összehangolt, ráhordó forgalmat biztosító alacsony emissziós autóbusszos hálózat kialakításának fontosságára.

3. Környezeti szempontból jelentős értéket képvisel

- a város építészeti öröksége: a klasszikus modernista építészeti stílusú városközponti műemléki épületegyüttes és Salgó vára középkori műemléke a védett természeti környezetben;
- a várost övező hegyvidék védett természeti területei és a városi szövettel szervesen összekapcsolódó zöldfelületei;
- a városban meglévő távfűtési rendszer, amely lehetővé teszi, hogy a városközpont és a lakótelepek levegőjét ne szennyezzék a szokásos mértékben a lokális épületfűtésből származó égéstermékek, és ne terhelje az egész városon szétterülve az ebből származó CO₂ kibocsátás;

- a város zöldfelületekbe ágyazott lakóterületeinek - lakótelepeinek, kertvárosainak - rendszere, amely - megfelelő felújítás esetén - nagy kiterjedésű városrészekben általános érvénnyel biztosítja a lakhatáshoz a szép, egészséges és kényelmesen használható városi környezetet.

Azoknak a kedvezőtlen társadalmi folyamatoknak a megállítása érdekében, amelyek a város leginkább urbanizált részeit, és azoknak a város népességszámának felét meghaladó számú lakosságát sújtják (elvándorlás és elöregedés) a szociális beavatkozások mellett abszolút prioritásként kell kezelni az új munkahelyek teremtéséhez és a meglévők megtartásához nélkülözhetetlen fizikai, műszaki, infrastrukturális előfeltételek megteremtését. A fizikai előfeltételek biztosítása során - amint azt Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata gazdaság-fejlesztési és befektetés-ösztönzési stratégiája is megfogalmazza - szükséges a salgótarjáni potenciális beruházási helyszínek erőltetett bővítése, illetve a belterületi barnamezős területek rehabilitációja.

Az említett fizikai előfeltételek csak a városi szövet jelentős mértékű átalakítását eredményező operatív városfejlesztéssel biztosíthatóak, amelynek megalapozása a jelen koncepció és a ráépülő Településszerkezeti Terv, valamint Integrált Településfejlesztési Stratégia és a megvalósítása érdekében kidolgozásra kerülő akcióterületi tervek, projektsomagok feladata.

A jelen településfejlesztési koncepciónak megfelelő operatív városfejlesztés esetén, a barna mezős területek rehabilitálásával, a zöld mezős beruházások - minden lehetőséget kihasználó - megvalósításával, az integrált térségi kötött pályás villamosított közösségi közlekedési rendszer kialakításával, és a lakótelepek energetikai megújításával, valamint komplex rehabilitációjával 2030-ra a fent említett hátrányokból olyan előnyök kovácsolhatók, amelyek Salgótarjánt - meglévő környezeti értékei kihasználására építve - kifejezetten vonzó településsé, a városi szövet és a természeti környezet szempontjából mintaszerű várossá teszik. Ezt a 2030-ra megcélzott állapotot jeleníti meg a "Salgótarján jövőképe" című tervlap. A barna mezős területek helyét zöldbe ágyazott, városközponthoz és lakóterületekhez közeli, high-tech technológiai és K+F+I központok, ipari és gazdasági területek foglalják el. A munkahelyi területek mentén, illetve közelében helyezkednek el a város teljes hosszában a zöldbe ágyazott nagyvárosias (a mai lakótelepek) és kisvárosias lakóterületek, valamint a kertvárosok, továbbá a falusias lakóterületek. A heterogén lakás kínálatot nyújtó, különböző jellegű lakóterületek egyenletesen oszlanak meg a város hosszában, így hosszabb távon biztosított a népesség különböző csoportjainak keveredése, a város vegyes szociális összetétele. A térségi integrált közösségi közlekedési rendszer révén a vonzó Salgótarján a szolgáltatási és foglalkoztatási központja a Füleki és Bátorfyerénye közötti határon átnyúló térségnek.

3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Salgótarján településfejlesztési koncepciójának elfogadását követően az abban foglalt településfejlesztési célok megvalósítása, a jövőképpen megfogalmazott elvárások elérése érdekében a műszaki infrastruktúra, fejlesztése, kiterjesztése, valamint a területfelhasználás rendje az alábbiak szerint igényel változást.

A településrendezési eszközöket a 314/2012. (XI.8.) Korm.rendelet szerinti tartalmi és metodikai követelmények szerint kell elkészíteni.

A szerkezeti tervet a Korm.rendelet 4. számú mellékletében rögzített tervlapi tartalommal és szerkezeti terv leírással kell elkészíteni

A Településszerkezeti tervben meg kell jeleníteni Salgótarján Megyei Jogú Város műszaki infrastruktúrája fejlesztésének városszerkezeti szintű javaslatait az alábbi szakágak tekintetében:

- vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)
- szennyvízelvezetés
- csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés
- energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)
- elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények).

Jelölni és ábrázolni, lehatárolni kell a védőzónákat, védősávokat, alábányászott területeket, földtani problémákat hordozó területeket, bányatelkeket.

A Településszerkezeti tervnek összehangolt fejlesztési javaslatot kell tartalmaznia az említett infrastruktúrák fejlesztésére, valamint a tervezésbe újonnan bevont és beépítésre igénybe venni kívánt területek beépítésére.

A városi szövet hosszútávú továbbfejlesztésének fizikai terveit megfogalmazó említett munkarészek kidolgozásával párhuzamosan a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni, és a városi szövet fizikai átalakításának szabályait a TSZ-ben az építészeti örökség integrált védelmére irányuló közérdeknek megfelelően, az örökségvédelmi hatástanulmányban foglaltakkal összehangolva kell megalkotni.

Közlekedési területek - A település szerkezetét leginkább formáló hálózatos infrastruktúrák

Salgótarjánt érintő közlekedéshálózati fejlesztések közül a 2030-ig megvalósítandó hosszú távú elemeinek, illetve azon belül a 2014-2020. közötti ciklus (NKS) fejlesztési kereteinek kiszolgálása érdekében a szerkezeti tervet és a közlekedési alátámasztó munkarészeket módosítani, pontosítani kell.

a) Gyorsforgalmi utak

A megyeszékhelyt közvetlenül gyorsforgalmi út nem érinti. A térségi és nemzetközi hálózati kapcsolódást a 21. sz. főút kiemelt főúttá fejlesztésével az M3-as autópálya biztosítja. Szlovákia

területén szakaszos kivitelezés alatt áll az R2-es autót, amely Trencsén-Kassa között északnyugat-kelet irányba tárja fel a Felvidék déli peremét. Csatlakozás a 21. sz. főúton, majd a szlovák 71.sz. főúton mintegy 36 km-re lévő Losoncnál lehetséges.

b) Közúthálózat:

A település elérhetőségének javítása érdekében kiemelt fontosságú a 21. sz. főút kiemelt főúttá fejlesztése. Ez jelenleg szakaszos kivitelezés mentén zajlik: Lőrinci – Apc és Jobbágyi-Szurdokpüspöki szakaszon zajlik.

A várost érintő gyorsforgalmi – és főúthálózat hosszútávú fejlesztési programjáról szóló 1222/2011. (VI.29.) Korm. határozat alapján a II. programciklus (munkaterv 2017-2020. között) szerint az alábbi fejlesztés várható:

A 21. sz. főút 28 km tervezési hosszban, M3-as autópálya – Salgótarján-dél (Bátonyterenye átkelési szakasszal) között kiemelt főúttá fejlesztése.

A Nemzeti Közlekedési Stratégia tervezete 2014-2020. ciklusra szintén tartalmazza a 21.sz. főút 21+520 – 48+000 km szelvényei között a 2x2 sávós kialakítást, amely a már elkészült, kivitelezés alatt lévő 10 km-es szakasszal együtt korszerű autót-jellegű elérhetőséget ad az M3-as autópálya felé. Egyben dinamizálja a településen működő és ide települő vállalkozásokat, ösztönzi az új telephelyek kialakítását.

A 22.sz. főút esetében a 2003. évi XXVI. törvény 1/1.sz. mellékletének 2.2. pontja alapján Érsekvadkert, Balassagyarmat, Órhalom, Szécsény, Endrefalva, Szalmatercs, Karancsság, Ságújfalu, Kishartyán települések vonatkozásában tartalmaz elkerülő szakaszok kiépítését.

A városon belüli közlekedés esetében a völgyi adottságokat követő észak-déli úthálózat dominanciája megmarad, a 21. sz. főút települési tengely szerepe változatlan. Az egyes városrészek esetében azok feltárása a négy és öt számjegyű mellékúthálózat szerepe marad.

A rendezési tervben új úthálózat kialakítását a földrajzi és városszerkezeti adottságok alapján nem javasoljuk. A kiszolgáló úthálózat esetében a városrészek belső úthálózatainak minőségi fejlesztése, az új, vagy újjáéledő ipari területek jó megközelítése a legfontosabb szempont.

Beépítésre szánt területeken zajló közlekedési területet érintő fejlesztéseknél a városképet kedvezően szolgáló műszaki megoldások alkalmazását elő kell írni, mint pl: a földkábeles közműellátás, zárt csapadékvíz elvezetés. Amennyiben a fejlesztést nem önkormányzati beruházás keretében hajtják végre akkor az 1997. évi LXXVIII tv. szerinti településrendezési szerződést kell alkalmazni ezen szempontok érvényesítésére. Kiváltképp érvényes ez magán lakóterületi fejlesztések (lakópark szerűen szervezett lakótelek kialakítás) esetében.

A szerkezeti terv alátámasztásaként készülő út mintakeresztszelvények, illetve a helyi építési szabályzat előírásai rögzítsék azon műszaki kívánalmakat, amelyek a településképp megújítását szolgálják.

c) Vasúthálózat

A megyeszékhelyt a Pesttel összekötő kétvágányú vasútvonalat 1867. május 19-én adták át, amelyet aztán 1871-ben Somoskőújfalu felé Losoncig meghosszabbítottak, de már egyvágányú vasútvonalként. A vasútvonal a két világháború között az ipart jelentősen szolgálta, de 1990-ig a Varsó-Budapest-

Belgrád útvonalon nemzetközi vonatokat is továbbított. A pálya a második világháborúban erősen megsérült. Salgótarján vasútállomása 1903-ban létesült. A rendszerváltást követően a hazai és nemzetközi személyforgalom leépült, közvetlen Budapest irányú forgalom megszűnt.

A 81. számú vasútvonallal kapcsolatosan jelenleg fejlesztés nem zajlik. A Nemzeti Közlekedési Stratégia egyeztetési munkanyaga vasútfejlesztést 2020-ig nem irányoz elő. A vasútvonal üzemeltetőjének középtávú fejlesztési célja azonban egyezik a város igényével a 81-es vasút villamosítása, vasúti vágánypár legalább szakaszos visszaépítése vonatkozásában. A város területén cél a 81-es vasút városi szakaszának elővárosi vasúthálózattá fejlesztése, személy és áruszállítás céljára. A fejlődés szempontjából elengedhetetlen a közlekedési elemek között közvetlen csatlakozási pontok (közút-vasút, elővárosi vasút) kiépítése. A vasútvonalnak kettős funkciót kellene a jövőben kielégítenie: ütemes menetrendben közlekedő közvetlen Budapest-Salgótarján vasúti viszonylat, akár S-Bahn rendszerű hálózati kapcsolatokkal. A város területén a városrészekhez kapcsolódóan vasúti megállók létesítendőek, kiszolgálva egy-egy városrészi nagyobb vonzáskörzetet. A S-Bahn rendszerű közlekedést Hatvan-Salgótarján-Losonc viszonylatban határokon át is ki kellene terjeszteni, csatlakoztatva a Hatvan-Szolnok és Hatvan-Budapest közötti elővárosi jellegű forgalomba.

A teherforgalomban a meglévő iparvasúti kapacitás fejlesztése, a vasúti árufuvarozáshoz szükséges vágányhálózat megtartása és igény szerinti bővítése jelenthet feladatot.

A 81. számú pályaszakaszon villamosítás, sebességnövelés, vasúti peron meghosszabbítás, kétvágányúsítás, P+R, B+R rendszer kiépítése kell, hogy szerepeljen a fejlesztések között. A településrendezési eszközökben a területet biztosítani kell.

Salgótarjánt a jövőben HÉV-ként működő integrált (villamosított) vasúti közösségi közlekedési rendszer kapcsolja össze Bányaterenye, Pásztó és Hatvan városokkal, aminek a Funkcionális Városteréségen belüli szakasza a környező települések, a város közigazgatási határain belüli része pedig a hosszan elnyúló völgyváros városrészei viszonylatában biztosítja a lakosság és a munkaerő akadálytalan áramlását.

A vasútvonalak esetében csökkenteni kell annak városrészeket elválasztó jellegét. A gyalogos, kerékpáros, közúti közlekedés számára az átjárhatóságot egyre inkább külön szintű megoldások alkalmazásával kell megoldani.

Fogaskerekű vasút

1881-ben kezdte meg működését a fogaskerekű keskeny nyomtávú vasút Salgótarjánban. A háborút követően leromlott állapotú vasút 1957-ben szűnt meg. A salgótarjáni önkormányzat még 2009-ben nyújtott be pályázatot a régi nyomvonalon futó fogaskerekű újjáépítésére Salgótarján és Beszterce lakótelep között. A kedvező elbírálás után 2010-ben a tanulmánytervet is elkészítették: a 4,7 kilométer hosszú, 760 milliméter nyomtávú vonalon a végállomások között két megálló lenne.

Az engedélyezési eljárást a Nemzeti Közlekedési Hatóságnál 2013. december 30-án indították el. A vasút nyomvonalát a hatályos településrendezési eszközök tartalmazzák, a helyét biztosítják.

Lakóterületek

Salgótarján lakóterülete a nagy- és kisvárosias jellegű, intenzív beépítésű lakótelepekre, a kertvárosias jellegű, korszerű lakóterületekre, a hagyományos, történelmi településrészek esetében pedig a falusias, illetve bányászkolónia jellegű lakóterületekre bontható.

A lakóterület fejlesztéseknek a természeti-domborzati adottságok, a közlekedési infrastruktúra korlátozó és elválasztó szerepe, a bányaterületek és a kiterjedt ipari – gazdasági zónák egyszerre szabnak határt.

A város karakteréhez a korszerű, sőt sok esetben már védelem alatt álló 19-20. századi beépítések adnak jelleget. Ennek a legekleatásabb helye a szélesebb értelemben vett városközpont.

A városközponttól északra lévő Kemerovó-lakótelep, az attól még északabbra lévő Beszterce-lakótelep szintén intenzív beépítési zónák.

Tervezett lakóterületek:

- Somoskő meglévő lakóterületeit körülölelően
- Salgóbánya kisebb foghíj jellegű új beépítésével a meglévő városi szövethez kapcsolva
- Zagyvaróna Huszita utca menti északkeleti folytatásában
- Rónafalu, Fénykő utcától nyugatra új utca nyitásával és Rónai utca déli szakaszának beépítésével, illetőleg kisebb arányban a településrész déli és keleti felén.
- Pintértelepen Liliom utcától nyugatra.

A központi belterületen: kisebb fejlesztési területek:

- északon a Medves utca, Camping körút mentén kisebb beépíthető területek, de ide sorolhatók
- a Csokonai úti,
- a Szécsényi, illetve a
- a Csalogány úti potenciális beépítések is.

Jelentősebb lakóterület fejlesztési területek:

- a Karancs utca-Idegéri utca
- a Gorkij lakótelepen
- a Patakpart utcában lesznek megvalósíthatóak.

A lakóterületek esetében a legnagyobb fejlesztési potenciál a területi fejlesztés mellett a meglévő és megújításra szolgáló lakóterületek. Ide sorolhatóak a kisvárosias jellegű zárt sorú, a falusias jellegű lakóterületek, de a bányakolóniák is. Az antiszegregációs program, a városfejlesztési célok, a korszerű lakóterületek kialakításának céljai alapján a komfortfokozat növelése, a lakásállomány műszaki megújítása a cél. A statisztikai adatok alapján a lakásállomány közel fele az 1960-80-as években épült. Ez azt jelenti, hogy a lakások a várt élettartamuk felét már kiszolgálták. A településrendezési tervek szempontjából a műszaki megújításnak az az aspektusa érdekes, amely a településképre gyakorolt hatását, illetve a beépítésre igénybevett területeket, a lakókörnyezetet formálják. Mivel a lakásállománynak a fele csupán 2 szobás egy-egy lakóterületi, lakótelepen végrehajtott akció esetén vizsgálni kellene a lakás szobaszámának növelését is (pl: lakások összevonását, alapterületének növelését). A komfortfokozat növelésével járó beruházások során is keresni kell a szobaszám növelését elősegítő műszaki megoldásokat.

Ez aztán nagyban befolyásolja pl. a zöldfelületi igényt, a pakolási igényt, illetve az új lakóterületek kijelölésének szempontjait.

A városképhez szervesen tartozik az intenzív beépítés, amelyet megőrizni és korszerűsíteni kellene. A tömör, de hosszúkasan elnyúló városszerkezet szép struktúrában adja vissza a domborzati

adottságokat. A jövőben a fejlesztés iránya a minőségi lakásfelújítás, az alapterület növelését segítő lakóterületi megújítás, a vonzó, modern, élhető városképet sugalló homlokzati megjelenés, a megújuló energiák széleskörű felhasználása legyen.

A lakóterületek megújítása kapcsán az ún. garázsvárosok kérdése is rendezendő. Az összefüggő garázssorok egy-egy lakótelep, jelentősebb lakóterület velejárói és sok esetben mára szlömösödő területe. A garázsok esetében felmerül, hogy mélygarázs, teremgarázs létesítésével kiválthatóak, és felszabaduló területek milyen hasznosabb funkciónak tudnának teret engedni (pl. hiányzó kereskedelem, ellátás, szolgáltatás pótlása, új lakások, stb.), javítva a lakóterület környezetét.

Gazdasági célú területek

Észak-magyarország és a határon átnyúló gazdasági térség kiszolgálása érdekében a magas hozzáadott tartalmú termékeket előállító, versenyképes ipari és K+F+I tevékenység számára helyet kell biztosítani.

1.) Az Ipari Park a déli városrészben kevés új, nagy területi igényvel rendelkező beruházást tud fogadni, mivel a terület adottságai, illetve hasznosítása, betelepülése erre már nem teszi alkalmassá. A meglévő fejlesztési potenciál a kereskedelmi, szolgáltató jellegű vállalkozásokat tudja fogadni. Az Ipari Park I-III. területei közül a III. terület rendelkezik kapacitással.

2.) A városközpont környezetében jelentős számban vannak alulhasznosított, barnamezős, jó közmű és közlekedési kapcsolatokkal bíró területek. A 21.sz. főúttól keletre, a 81.sz. vasútvonal mentén, a Rákóczi utcával közrefogva északon az Úttörő utcáig nagyon jó adottságú, jól megközelíthető és fejlesztésre alkalmas térség húzódik. A potenciális terület kiegészülve a Kertész utcai ipari zónával ~130 ha-os városközponti fekvésű terület. A rendezési tervek feladata az lehet, hogy a gazdasági területbe ékelődő lakóterületek vonatkozásában vizsgálja a lakóterület jövőbeni életképességét és megőrzését. Itt például a Csokonai út 5-19. házszámú épületeire kell gondolni.

A Salgó úti iparterület fejlesztése során a terület egységes kezelését, avagy részterületekre való bontását és feldarabolását és ily módon való hasznosítását kell megvizsgálni a tulajdonosi szerkezet ismeretében. Ezen döntés alapján kell a területre vonatkozó szabályozási előírásokat szigorítani, vagy módosítani.

A településrendezési tervben gazdasági területként jelölt területek esetében a területek újraépülését szolgáló rendezési tervi intézkedések megtétele a feladat. Sok esetben kedvezőbb építési övezeti előírás, kiszolgáló infrastruktúrák megújítása, új közlekedési nyomvonal helybiztosítása válhat szükségessé.

Egykori bányaterületek, meddők, tárnák jövőbeni hasznosítása:

A bányaterületeket a hatályos rendezési terv megfelelően kezeli. A megyeszékhely igazgatási területének keleti oldalán az Országos Területrendezési Terv országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezetét jelöli.

Az övezet területén a területek újrahasznosítási célját a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében, a települések helyi tájrendezési szabályainak vagy a helyi településrendezési eszközöknek a figyelembevételével kell meghatározni. Ez azt jelenti, hogy a helyi hasznosítási célokkal összhangban kell a megyei területrendezési tervben a tájrendezési javaslatokat elkészíteni.

Településközpont és intézményi területek

Itt foglalnak helyet az országos, regionális, helyi igazgatás, egyház, oktatás, nevelés, kulturális, lakó stb. épületek. Az egyes funkciók több önálló rendeltetési egységben átfedéssel és vertikális elkülönüléssel is megjelennek.

Az intézményi területek az észak-déli tengely mentén az Erzsébet tér, Rákóczi Ferenc utca és a Fő tér térségében, valamint a Múzeum tér térségben helyezkednek el. Itt találhatóak a megyei hatáskörű igazgatási intézmények is. A városrészek, lakótelepek esetében a jelentősebb közintézmények (iskolák, óvodák, stb.), alközpontok is településközpont vegyes területbe soroltattak. Az OTÉK változása alapján célszerű intézményi és településközponti területek fogalom rendszerének megfelelő átsorolásuk. Területi tekintetben kiterjesztésük, bővítésük nem indokolt.

Különleges területek

Különleges területek közé tartoznak a városi temetők, azok bővítési területe, a sportcélú területek, a bevásárlóközpontok, egészségügyi intézmény (pl: kórház), bányák, hulladéktelep is.

A különleges területek közül hasznosítás szempontjából a volt és üzemelés alatt lévő külszíni bányák jövőbeni hasznosítását megfogalmazhatja a szerkezeti terv.

Salgótarján számos temetővel rendelkezik. Ezek kapcsán pusztán a jogszabályi előírások szerinti követelmények teljesítése, a fenntartásuk és a megőrzésük is jelentős költségvonzattal jár, ugyanakkor egy-egy városrész, helyi közösség, vagy a helyi múlt megőrzéséhez elengedhetetlen.

a) Üzemelő temetők:

- hrsz. 086 Rónafalu
- hrsz. 0346 Kotyháza
- hrsz. 602/3 és hrsz.602/2 Baglyasalja, Temető út
- hrsz. 2986 Izraelita temető Füleki út 55. (helyi védett)
- hrsz. 3493/15 Tarján út Új központi temető
- hrsz. 4916 Forgács, Somlyói út
- hrsz. 6997 és 0414/37 Zagyvapálfalva felső temető, Blaha Lujza u.
- hrsz. 8643 Zagyvaróza, Fenyvesalja út
- hrsz. 12056, 12058 Salgóbánya, Orgona u.
- hrsz. 16154 Somoskő, Somoskői út, új temető

b) Lezárt temetők:

- hrsz. 6364 Zagyvapálfalva alsó temető; Szécsényi út
- hrsz. 3697 Salgótarján, Temető utca Központi temető
- hrsz. 16479 Somoskő, Vároldal út Kegyeleti temetőkert
- hrsz. 573 Baglyasalja, Temető út

c) Temető elnevezésű ingatlan:

- hrsz.0207/2 Inászó
- hrsz.0291 Sugár út vége

d) Tervezett temető bővítés:

- hrsz. 0345/1 Kotyházi temető mellett
- hrsz.6367 Zagyvapálfalva Szécsényi út.

Zöldterületek

A városi zöldterületek közül három csoportot lehet megkülönböztetni. Az első az intézményi zöldfelületek, ide sorolhatóak az alacsony beépítési intenzitású, sport és szabadidős, strand területek. A városnak jelentős számú sporttelepe van, amelyek városrészenként megtalálhatók. Ezek volt felújítása és hasznosítása a helyi közösségek számára fontos közösség-fejleszthető elem lehet az egészségmegőrzésen túl.

A jelentős számú temetőről, mint intézményi terület rendezési tervi és üzemeltetési feladatairól az előző bekezdésben ejtettünk szót.

Turisztikai erdők:

A városi parkok hálózata, vagy jelentős városi park hiányzik a településről. Ennek feladatait a turisztikai területek látják el jellemzően külterületi erdő terület formájában. A hatályos rendezési terv a város északi részén a Karancsi út, a Salgó út, a Beszterce- akótelep, Kemerovó lakótelep, Jónás-telep környezetében jelölte ezeket ki. Itt működik a Vadaskert is, és ez a közcélú erdőfunkció csatlakozik a belterületi strand és kemping szabadidős területhez.

Védelmi célú erdőterületek

A Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet területe 6 709 hektár, ebből szigorúan védett 447 hektár. A Tájvédelmi körzet a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága alá tartozik.

A tájvédelmi körzet Nógrád megyében Bárna, Karancsalja, Karancsberény, Karancslapujtő, Kazár, Mátraszele, Salgótarján és Somoskőújfalu közigazgatási határában található. A védetté nyilvánításkor beolvadt területébe a Salgó vár, a Szilvás-kő, a Kercseg-völgy, a Földház-tető, a Gortva-völgy, a Bárna-patak és a Zagyva forrásvidéke természetvédelmi területek.

A tájvédelmi körzeten belül jelentős az erdőterületek aránya.

Ajánlások a módosítandó Nógrád Megyei Területrendezési Tervéhez

Az új Országos Területrendezési Terv 2014. január 1-től hatályos. A korábbi 2008-ban módosított OTrT-hez képest a település igazgatási területén jelentősebb mértékben kiterjesztésre került az erdőgazdálkodási térség övezete.

A települési térség övezetének területét a megyei terv rögzíti, amelyet az akkor hatályos szerkezeti terv alapján vett figyelembe. Az OTrT azonban ennél kisebb települési térséget jelölt ki. Annak érdekében, hogy a Salgótarján által elérni kívánt települési területfelhasználásokat a település a saját szerkezeti tervében ábrázolni és megjeleníteni tudja, igazolni kell az OTrT-vel és a Nógrád megyei területrendezési tervvel való összhangot.

A 2003. évi XXVI. tv 6.§ (1) bekezdése szerint a megyei területrendezési terv készítése során az egyes területfelhasználási kategóriák kijelölésekor legalább 75 %-os szabályt kell alkalmazni. Ugyanezen jogszabály 6.§ (2) bekezdése szerint a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölésekor 85 %-os pontossággal kell azokat figyelembe venni.

A 2003. évi XXVI. törvény 12/A.§-a a (4) bekezdésében rendelkezik továbbá arról, hogy a településrendezési eszközök készítésénél a hatályos megyei területrendezési terv térségi övezeteinek lehatárolásához képest a térségi övezetek területének a település közigazgatási területére eső része

legfeljebb $\pm 5\%$ -kal változhat. Ez azt jelenti, hogy a Nógrád megyei területrendezési tervben rögzített övezetek határaitól Salgótarján városa már csak $+5\%$ -os pontossággal térhet el.

A megyei terv készítése során továbbá azt a tény is figyelembe kell venni, hogy a hatályos településszerkezeti terv mennyi és mekkora kiterjedésű. A 76/2009. (IV. 8.) Korm. rendelet - a területrendezési hatósági eljárásokról – rendelkezik arról az 1.§ (1) g) pontjában, hogy amennyiben a területrendezési terv elfogadása előtt jogszerűen elfogadott településszerkezeti terv szerinti területfelhasználási egység nincs összhangban a területrendezési terv térségi szerkezeti tervében kijelölt térségi területfelhasználási kategóriával területrendezési hatósági eljárás kérelmezhető.

Országos Területrendezési Tervben jelölt erdőgazdálkodási térség

A 2008-ban elfogadott OTrT és az alapján a 2010-es Nógrád Megyei Területrendezési Terv még megfogalmaz a belterület határai mentén mezőgazdasági térség területét. A 2014-től hatályos OTrT a megyeszékhely területén már csak erdőgazdálkodási térséget jelöl. A 2003. évi XXVI. tv 6.(1) és (2) bekezdéseinek alapján a megyei tervben ezt megyei szinten 75% -os, illetve 85% -os pontossággal kell figyelembe venni. Ez azt jelenti, hogy 2014-ben megyei szinten vizsgálva van mód Salgótarján esetében az erdőgazdálkodási térség 2010-es Nógrád Megyei Területrendezési Terv szerinti határainak megtartására és nem növelésére a mezőgazdasági térség rovására.

Ennek abszolút jelentősége abban rejlik, hogy a majdan készítendő szerkezeti terv megyei tervvel való összhangját is igazolni kell. Ha a megyei területrendezési terv erdőgazdálkodási, vagy erdőtelepítésre javasolt terület övezetet jelöl, akkor ott már új beépítésre szánt terület még a meglévő belterület kiegészítéseként sem jelölhető ki.

Műszaki infrastruktúra

Az észak-keleti ipari terület első nagyméretű részének és egészének kialakítására és ipari beruházások megvalósítására alkalmas, közművekkel ellátott és utakkal feltárt építési telkeket kell biztosítani. Az infrastruktúra fejlesztésének az ipari terület egészét ellátó közművekkel és feltáró utakkal, csomópontokkal (külön és szintbeni), a közművek ellátó és elosztó hálózat kiépítésére is javaslatot kell tenni.

Vizsgálni kell a hálózati kapcsolatok szempontjából legoptimálisabb kapcsolatok kiépítését, miközben a kialakítandó közlekedési területeket is figyelembe kell venni.

Az új beépítésre szánt területek kijelölése esetében a 9/2007. (IV.03.) ÖTM rendelet - a területek biológiai aktivitásértékének számításáról – figyelembevétel és települési szinten való igazolása szükséges. Javasoljuk, hogy az önerdősülő területek, az út, kerékpárút menti fasorok kerüljenek előtérbe a visszapótlás tekintetében.

3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú fenntartható fejlesztésre

A városfejlesztés egyik legfontosabb célja Salgótarjánban az építészeti örökség integrált védelme az Európa Tanács 121. számú egyezményében foglaltaknak és az erre épülő, bevált európai gyakorlatoknak megfelelően. Az építészeti örökség védelmét Salgótarján MJV Önkormányzata nem csak az európai építészeti örökség tárgykörébe tartozó konkrét salgótarjáni épületek komplex fizikai és funkcionális rehabilitációjának elvégzésével, vagy - nem önkormányzati tulajdonú ingatlanok esetében - elősegítésével kívánja előmozdítani, hanem integrált településfejlesztési stratégiájának megfelelően a

városi szövet fizikai és funkcionális megújításával, valamint a helyi gazdaság és társadalom fejlődését szolgáló intézkedésekkel.

Az építészeti örökséget magában foglaló városi szövet alakítására vonatkozó alapvető és hosszú idő távlatában is következetesen érvényesítendő szabályait a jelen Településfejlesztési Konceptió és a vele összehangolt Integrált Településfejlesztési Stratégia alapján készülő Településszerkezeti Terv fogja meghatározni. Ezért a Településszerkezeti Terv részeként a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni, és a városi szövet fizikai átalakításának szabályait a szerkezeti tervben az építészeti örökség integrált védelmére irányuló közérdeknek megfelelően, az örökségvédelmi hatástanulmányban foglaltakkal összehangolva kell megalkotni.

Salgótarján Megyei Jogú Városnak jelenleg van hatályos, 2006-ban elkészített örökségvédelmi hatástanulmánya. 2014 - 2015 folyamán, a Településszerkezeti Terv felülvizsgálatával, és a módosított Településszerkezeti Terv kidolgozásával együtt a módosított örökségvédelmi hatástanulmány elkészíthető a jelen koncepcióval és a ráépülő Integrált Településfejlesztési Stratégiával összhangban.

A város közigazgatási területén található régészeti lelőhelyek (nyilvántartott-, egyedileg védett) száma a 2006-ban készült Örökségvédelmi Hatástanulmány (ÖHT) akkori adatai alapján 41, a műemlékek száma 13, a helyi védelem alatt álló építményeké 46.

A 2006-ban készült Örökségvédelmi Hatástanulmány (ÖHT) felülvizsgálatától és a Településszerkezeti Terv módosítása keretében történő szükség szerinti átdolgozásától - örökségvédelmi szempontból - nem lehet eltekinteni, az időközben bekövetkezett jelentős jogszabályváltozások miatt. Az ÖHT felülvizsgálata során egyeztetni szükséges a változtatások körét az örökségvédelmi nyilvántartást vezető hatósági szerv jogutódjával, a Lechner Lajos Tudásközpont Területi, Építésügyi, Örökségvédelmi és Informatikai Nonprofit Kft-vel (1111 Budapest, Budafoki út 59/E/3.). A felülvizsgálatnak, illetve az aktualizálásnak ki kell térnie a műemléki védelem alatt álló, a műemléki környezet (Mk) valamint a mű-emléki jellegű (Mj) terület településrendezési terv által és szakminisztériumi rendelettel (ex-lege) egyaránt megjelölt ingatlanokra és épületekre.

A hatályos településszerkezeti terv vizsgálata során - a legfontosabbak között - szükséges előtérbe helyezni az alábbi szempontokat:

A települési közutak településszerkezeti terv szerinti, a szabályozási tervben rögzített – külön tulajdonú ingatlanok beépítését legtöbb esetben jelentősen korlátozó – szélesítésének önkormányzati igénye, gazdaságilag is megalapozottan, fennáll-e az érintett útszakaszok eddig nem megvalósult szélesítésének tekintetében, illetve fenntartható-e továbbra is jog-szerű és időbeni ellentételezés nélkül az érintett ingatlantulajdonosok érdekeit a jelenlegi általános hatósági jogalkalmazási gyakorlat miatt jelentősen sértő módon.

Amely közútszakaszok településszerkezeti terv szerinti, a szabályozási tervben rögzített szélesítése céljából az Önkormányzat továbbra is igényt tart az érintett külön tulajdonú ingatlanrészekre, felülvizsgálandó a közút szabályozási szélességének határát jelölő – gyakran épületeken áthaladó – szabályozási vonal felvitelének helyessége, illetve az abból eredő jogkövetkezmény jogszerű végrehajthatóságának megalapozottsága.

Határozott és egyértelmű rendelkezéseket, vagy legalább iránymutatásokat szükséges megfogalmazni a településszerkezeti tervhez a felülvizsgálata során - az annak alapján módosítandó helyi építési

szabályzat, illetve annak mellékletét képező szabályozási terv következetes hatósági alkalmazhatósága biztosításának céljával - azokat a területfel-használási egységeket illetően, amelyekben belül az eltérő szabályozással érintett meglévő, vagy változtatásra kerülő övezeti határvonalak előre láthatóan nem követik a kialakult telekhatárvonalakat.

Salgótarján MJ Városnak az örökségvédelmével kapcsolatosan Helyi védett épületek katasztere és a Képzőművészeti alkotások katasztere az irányadó. Az örökségvédelem tárgyának felsorolását a helyi építési szabályzat 12/2003. (VIII.01.) mellékletei tartalmazzák.

Helyi természetvédelmi védelem alatt áll a Pécskői bazaltkúp országos védettségének megállapításáig, valamint a Pocikvár és a Baglyas bazalttömb.

Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlésének 14/2013.(II.21.) sz. önkormányzati rendelete szól a településképi véleményezési és bejelentési eljárásról, amelyet a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján készítettek el.

